

**Ensikielten vaikutus mahdollisuuden ilmaisemiseen  
suomessa toisena kielenä: korpuspohjainen vertailu  
viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien  
opiskelijoiden välillä**

Yunxin Zhang

Pro gradu -tutkielma

Suomen ja sen sukukielten maisteriohjelma

Kieli ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2022

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu  
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

ZHANG, YUNXIN: Ensikielten vaikutus mahdollisuuden ilmaisemiseen suomessa toisena kielenä: korpuspohjainen vertailu viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien opiskelijoiden välillä

Pro gradu -tutkielma, 50 s.

Suomen ja sen sukukielten maisteriohjelma

Toukokuu 2022

---

Pro gradu -tutkielmani tutkin ensikielten vaikutusta suomi toisena kielenä (S2) -opiskelijoiden piirteiden käyttöön suomen kielessä. Tutkin mahdollisuuden ilmauksia viroa, venäjää ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden teksteissä.

Tutkielmassani käytän kompleksisten dynaamisten systeemien teoria (CDST), joka esittelee sitä, että opiskelijan ensikieli voi olla muuttuja, joka vaikuttaa kohdekieleen, ja voi olla muita muuttujia, jotka vaikuttavat S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön. Sen lisäksi käytän välikieliteoriaa, jonka avulla on mahdollista tarkastella oppijan kielen mahdollinen vaikutus tutkielman aiheeseeni. Käytän myös kielten vaikutuksen liittyviä teorioita, jotka perustelevat tutkielmani aihetta ja metodia.

Tutkin viisi mahdollisuuden ilmausten tyyppiä, jotka esiintyvät suomen kielessä: verbi, verbirakenne, adjektiivi, modus (potentiaali), ja adverbi tai partikkeli. Etsin sitten viron, venäjän, ja englannin kielissä suomen kielessä esiintyviä tyyppisiä mahdollisuuden ilmauksia. Tutkielmani aineisto on peräisin LAS2- ja ICLFI-korpuksista. Näistä korpuksista etsin eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoittamia tekstejä, jotka sisältävät tutkimia mahdollisuuden ilmauksia suomen kielessä. Sen jälkeen lasken viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden erilaisten mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssejä. Vertailen sitten näitä frekvenssejä, ja analysoin mahdollisuuden ilmausten käytön vastaavuutta suomen kielessä ja S2-opiskelijoiden ensikielissä. Koska venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat asuvat sekä Venäjällä että Virossa, vertailen lisäksi Venäjällä ja Virossa asuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä sen takia, että voi näyttää, miten viron kieli voi vaikuttaa venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden suomen kielen käyttöön.

Tutkielman tulosten perusteella sitä, että viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssit ovat erilaisia. Suurin osa opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöstä vastaa heidän ensikielissään esiintyviä mahdollisuuden ilmauksia, mutta osa näiden käytöstä ei liity S2-opiskelijoiden ensikieliin. Voi olla muita muuttujia, jotka vaikuttavat S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön. Tutkielmani ongelmat ovat aineistosta englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoitusten vähyys, ja aineistossa S2-opiskelijoiden kirjoituksen virheitä.

Asiasanat: suomi toisena kielenä (S2), kieltenvälinen vaikutus, mahdollisuuden ilmaukset, viron kieli, venäjän kieli, englannin kieli, suomen kieli.

# Sisällysluettelo

<b>1</b>	<b>Johdanto</b> .....	<b>5</b>
1.1	Tutkimuksen taustaa.....	5
1.2	Aikaisemmat tutkimukset ja tutkimuskysymyksen.....	6
<b>2</b>	<b>Toisen kielen omaksuminen (SLA)</b> .....	<b>10</b>
2.1	Kompleksisten dynaamisten systeemien teoria (CDST) .....	10
2.2	Kieltenvälinen vaikutus .....	12
2.2.1	Siirtovaikutus ja interferenssi.....	12
2.2.2	Kontrastiivinen välikielen tutkimus.....	14
2.2.3	Vertailupohjainen argumentti.....	15
<b>3</b>	<b>Mahdollisuuden ilmaukset eri kielissä</b> .....	<b>18</b>
3.1	Suomi.....	18
3.2	Viron kielessä.....	20
3.3	Venäjän kielessä .....	22
3.4	Englannin kielessä.....	23
<b>4</b>	<b>Aineistot ja metodit</b> .....	<b>26</b>
4.1	Korpus .....	26
4.2	Metodit .....	27
<b>5</b>	<b>Tulokset: S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttö aineistossa</b>	<b>30</b>
5.1	Venäjän ensikielenään puhuvat .....	30
5.2	Viron ensikielenään puhuvat.....	31
5.3	Englantia ensikielenään puhuvat.....	34
5.4	Eri ensikieliä puhuvien vertailut.....	36
5.5	Vertailu Virossa ja muualla kuin Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien välillä.....	39
<b>6</b>	<b>Pohdinta</b> .....	<b>41</b>
	<b>Lähteet</b> .....	<b>47</b>

# 1 Johdanto

## 1.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimuksessani tutkin sitä, miten suomi toisena kielenä (S2) -opiskelijoiden ensikielet vaikuttavat heidän mahdollisuuden ilmauksiinsa suomen kielessä. Tutkimukseeni valitsin S2-opiskelijoita, joiden ensikielet ovat viro, venäjä tai englantia. Tutkimukseni on korpustutkimus, jossa käytän kahta korpusainestoa: ICLFI (kansainvälinen oppijansuomen korpus) ja LAS2 (edistyneiden suomenoppijoiden korpus).

Tutkimani ihmiset ovat S2-opiskelijoita. Joidenkin tutkijoiden kuten Latomaan ja Tuomelan (1993) mukaan toinen kieli on kohdekieli, joka ei ole ihmisen ensikieli, mutta jota hän opiskelee oppitunnin ulkopuolella kohdekielen maassa. tämän näkemyksen perusteella S2-opiskelija on opiskelija, joka opiskelee suomea Suomessa, ei ulkomailla, ja ulkomailla suomen kielen opiskelija on suomi vieraana kielenä -opiskelija. Tutkimuksessani S2-opiskelijoita ovat suomen kielen opiskelijat, joiden ensikielet eivät ole suomea riippumatta siitä, asuvatko he Suomessa vai Suomen ulkopuolella. Keskityn S2-opiskelijoiden ensikieliin ja heidän suomen kielen käyttöönsä sen takia, että minusta toisen kielen ja vieraan kielen ero ei vaikuta tutkimukseni tuloksiin paljon. Pohdinnassa tarkastelen vielä tämän mahdollista vaikutusta tutkimukseeni. Toisin sanoen tässä tutkimuksessa venäjää, viroa, tai englantia ensikielenään puhuvia S2-opiskelijoiden ryhmät eivät tarkoita Suomessa asuvia S2-puhujia, vaan puhujia, joiden ensikielet ovat viro, venäjä tai englantia. S2-puhujien asuinpaikat ja paikat, joissa he ovat oppineet suomea, eivät ole relevantteja tutkimuksessani.

Tutkimukseni idea tulee aiemmin käymästani kurssista ja omasta kokemuksestani. Suomi toisena kielenä -kurssilla opiskelin systemaattisesti suomea toisena kielenä, mutta samaan aikaan siitä kurssista huomasin, että S2-tutkimuksista puuttuu S2-opiskelijoiden näkökulma. Olen itse S2-opiskelija ja minulla on henkilökohtaista S2-oppimisen kokemusta. Kun opiskelin suomea Minnesotan yliopistossa Yhdysvalloissa, olin ainoa opiskelija, jonka ensikieli ei ole englantia. Silloin huomasin, että opiskelin ja käytin suomen kielen sanoja ja rakenteita eri tavalla kuin muut opiskelijat. Tämän takia haluan tutkia, miten muiden S2-opiskelijoiden ensikielet vaikuttavat heidän suomen kielen käyttöön.

Valitsin mahdollisuuden ilmaukset tutkielmani aiheeksi, koska mahdollisuuden ilmaukset ovat usein käytettyjä elämässämme, ja erilaisissa kielissä on sekä samankaltaisia että erilaisia

mahdollisuuden ilmauksia. Valitsin viron, venäjän, ja englannin kielet, koska nämä kielet kuuluvat erilaisiin kieliryhmiin, mikä tarkoittaa sitä, että näissä kielissä voi esiintyä mahdollisuuden ilmausten samanlaisuutta ja erilaisuutta. Viro kuuluu itämerensuomalaisten kielten kieliryhmään, jossa suomen kieli myös on. Venäjä on slaavilainen kieli, joka kuuluu indoeurooppalaiseen kielikuntaan. Se ei ole yhtään samankaltainen kuin suomen kieli, mutta koska Venäjä on Suomen naapurimaa, on kiinnostava tutkia, miten venäjän osaaminen liittyy suomen kielen käyttöön. Englanti on myös yksi indoeurooppalaisista kielistä, mutta se kuuluu germaaniin kieliryhmiin. Sen takia englannin kielioppi ja sanasto ovat erilaisia kuin venäjän kielen, ja myös englannin kieli on lainannut sanoja ja kielioppia muista kielistä, esimerkiksi ranskasta ja espanjasta (Algeo 2010), mikä johtaa siihen, että englanti on tutkittavana erilainen kieli. Nämä kolme kieltä myös liittyvät Suomeen ja suomen kieleen sosiaalisesti. Suomessa asuu paljon viroa ja venäjää ensikielenään puhuvia ihmisiä, ja viro ja venäjä ovat suurimmat puhutut kielet Suomessa. Englannin kieli käytetään niin usein arkielämässä Suomessa, että se jonkin verran vaikuttaa suomen kieleen. Tämän takia voi olla mielenkiintoista nähdä, millaiset muuttajat vaikuttavat englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden suomen kielen käyttöön. Lisäksi viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden määrä ei ole pieni. Virossa S2-opiskelijat opiskelevat Tarton yliopistossa ja Tallinnan yliopistossa; Yhdysvalloissa, Kanadassa, ja Isossa-Britanniassa on yhteensä 12 yliopistoa, jossa englantia ensikielenään puhuvat opiskelijat opiskelevat suomea; venäjää ensikielenään puhuvat opiskelijat opiskelevat suomea 15 yliopistossa (Opetushallitus n.d.). Kun on paljon S2-opiskelijoita, jotka puhuvat näitä ensikieliä, aineistoista tietojen löytäminen voi olla helpompaa. Suuri viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden määrä myös johtaa tutkimukseni luotettavampiin tuloksiin.

## **1.2 Aikaisemmat tutkimukset ja tutkimuskysymykseni**

Tutkimukseeni liittyvät tutkimusaiheet ovat mahdollisuuden ilmauksista tehdyt tutkimukset, kielten väliset vertailututkimukset, ja kieltenvälisen vaikutusten tutkimukset. Ivaska (2014) on tehnyt tutkimuksen mahdollisuuden ilmaisemisen piirteiden eroista. Hänen tutkimuksessaan käytetään vertailevaa metodia sen takia, että näytetään suomen ensikielenä ja suomen toisena kielenä -opiskelijoiden mahdollisuuden ilmauksen käytön eroja. Tutkimuksessa listataan suomen mahdollisuuden ilmauksia ja tutkitaan S1- ja S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttömääriä. Ivaska (2014) keskittyy tutkimuksessaan *voida*-modaaliverbin

käyttöön ja hän vertailee S1- ja S2-opiskelijoiden *voida*-modaaliverbin ja A-infinitiivin muodostamien verbiketjujen käyttöjä. Vaikka Ivaskan (2014) tutkimuksessa tehdään vertailua S1- ja S2-opiskelijoiden välillä, ei eri ensikielten puhujien välillä, hänen tutkimuksensa kuitenkin osoittaa sen, että S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksia eri tavalla kuin S1-opiskelijat.

Lisäksi Budiltsevan ja Denisovan (2012) tutkimuksessa verrataan erilaisten mahdollisuuden ilmausten käyttöä venäjän ja espanjan kielten välillä. Heidän tutkimuksessaan annetaan paljon venäjän ja espanjan mahdollisuuden ilmausten esimerkkejä, joita heidän mukaansa löytyy kaunokirjallisuudesta, oppikirjoista, sananlaskuista ja muistiinpanoista. Tutkijat vertaavat venäjän mahdollisuuden ilmausten käyttöä espanjan mahdollisuuden ilmausten käyttöön. Heidän tuloksensa osoittavat, että venäjää puhujien ja espanjaa puhujien mahdollisuuden ilmausten käytöt liittyvät vahvasti kielioppiin heidän omissa kielissään. He myös raportoivat ongelmia tutkiessa, esimerkiksi modaalisuuden ja mahdollisuuden sekoitus, ja vähäinen moduksen käytön esitys (Budiltseva & Denisova 2012).

On myös tutkimuksia, jotka tutkivat suomen tai yleisesti ensikielen vaikutuksia toisen kielen oppimiseen. Esimerkiksi Seregi (2012) esittelee pro gradu -tutkielmassaan unkarin kielen taidon vaikutusta unkaria ensikielenään puhuvan opiskelijan suomen oppimiseen. Hänen tutkimuksensa esittää, että unkarin kieli vaikuttaa S2-opiskelijoiden kielenkäytön eri osa-alueisiin. Esimerkiksi unkarin kieli vaikuttaa S2-opiskelijoiden sanojen valintoihin, mutta ei vaikuta heidän sanan järjestykseensä suomen kielessä (Seregi 2012). Ringbomin (2007) tutkimuksessa todetaan, että kulttuuritaustan takia ruotsia ensikielenään puhuvan opiskelijan on helppoa oppia englantia paremmin kuin suomea ensikielenään puhuvaopiskelija. Hänen tutkimuksessansa jaettiin englannin toisena kielenä -opiskelijat kolmeen ryhmään: suomalaiseen, suomenruotsalaiseen, ja ruotsalaiseen. Hänen tutkimuksessaan mukaan suomalaiset opiskelijat tekivät eniten virheitä ja ruotsalaiset opiskelijat tekivät vähiten virheitä, ja tutkimuksessa toinen taulukko myös näytti sen, että samassa tentissä ruotsalaiset opiskelijat saivat parempia tenttituloksia kuin suomalaiset. Nämä tulokset ilmaisevat, että opiskelijoiden ensikielet (ruotsi tai suomi) vaikuttavat heidän kohdekieleensä (englannin) jonkin verran (Ringbom 2007). Kaivapalu (2005; 2013) myös tutkii ensikielten vaikutusta toisen kielen oppimiseen. Hänen tutkimuksissansa vertaillaan venäjänkielisten ja vironkielisten suomenoppijoiden nominien monikkotaivutuksia. Hän ensin vertailee nominien monikkotaivutusten samanlaisuuksia ja erilaisuuksia venäjän ja suomen välillä, ja viron ja suomen välillä. Sitten hän vertailee venäjänkielisten ja vironkielisten suomenoppijoiden välillä nominien monikkotaivutuksia, ja

analysoi heidän nominien monikkotaivutusten vastaavuutta heidän ensikieliinsä. Hänen tutkimuksissaan esitetään, että viroa ensikielenään puhuvat oppijat taivuttavat virossa esiintyviä vartaloja paremmin kuin venäjää ensikielenään puhuvat oppijat (Kaivapalu 2005; 2013).

Tutkimukseni perustuu näiden tutkimusten pohjaan. Tutkimani piirteet ja käyttämäni vertailevat menetelmät perustuvat Ivaskan vuonna 2014 S1- ja S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmauksia vertailevaan tutkimukseen, ja Budiltsevan ja Denisovan tutkimukseen venäjän ja espanjan kielivälisistä mahdollisuuden ilmausten eroista. Tutkimusideani opiskelijoiden ensikielten kohdekieleen vaikutuksesta perustuu Seregin pro gradu -tutkielmaan, Ringbomin vuoden 2007 tutkimukseen, ja Kaivapalun tutkimuksiin.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten viroa, venäjää ja englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat ilmaisevat mahdollisuutta?
2. Kuinka samanlaisia ja erilaisia mahdollisuuden ilmaukset ovat viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden välillä?
3. Millaisia mahdollisuuden ilmausten käytön eroja Venäjällä ja Virossa asuvilla venäjää ensikielenään puhuvilla S2-opiskelijoilla on?

Kysymykseen 1 vastaan luvussa 3, jossa esittelen mahdollisuuden ilmauksia suomen, viron, venäjän, ja englannin kielessä. Kysymykseen 2 ja 3 vastataan luvussa 5, jossa vertailen kielensisäisiä ja kieltenvälisiä mahdollisuuden ilmausten käyttäjiä. Siellä esittelen, miksi viron, venäjän, ja englannin S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksia kuvatulla tavalla. Myöhemmin luvussa 5 käsittelen sitä, mitä voi olla muita syitä, joka vaikuttaa tutkimukseni tulokseen. Luvussa 6 on lyhyt tulosteni yhteenveto, ja siellä myös esittelen, millaisia ongelmia minulla oli tutkimuksen aikana, ja miten tutkimusta voi parantaa. Lisäksi esittelen toisen kielen oppimisen ja kieltenvälisen vaikutuksen teorian, jotka ovat tutkimukseni kannalta, luvussa 2. Tutkimuksessani käyttämäni aineistoja ja metodia käsittelen luvussa 4.

Tutkimushypoteesini on, että S2-opiskelijoiden ensikieliset vaikuttavat siihen, miten opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksia. Se tarkoittaa sitä, että S2-opiskelijoilla on tapana käyttää enemmän sellaisia suomen kielen mahdollisuuden ilmauksia, jotka muistuttavat samankaltaisia muotoja tai rakenteita omissa ensikielissään. Hypoteesini voi esimerkiksi esiintyä siten, että venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät vähemmän mahdollisuutta ilmaisevaa



verbirakennetta kuin englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat, koska venäjän kielessä ei ole mahdollisuutta ilmaiseva verbirakennetta, vaikka englannin kielessä on suomen kieleen vastaavaa mahdollisuutta ilmaisevaa verbirakenne.

## 2 Toisen kielen omaksuminen (SLA)

Toisen kielen omaksuminen eli *second language acquisition* (SLA) on tutkimusala, jossa tutkitaan ihmisten toisen tai vieraan kielen oppimisen prosessia (Ortega 2009). Tutkimusaiheeni liittyy toisen kielen omaksumiseen vahvasti, koska tutkin sitä, miten S2-opiskelijoiden ensikielät (viro, venäjä, tai englanti) vaikuttavat heidän mahdollisuuden ilmausten käyttöön suomen kielessä. Tutkimani mahdollinen vaikutus tapahtuu toisen kielen omaksumisen prosessissa. Tällä tutkimusalalla on paljon teorioita, mutta tässä luvussa esittelen vain toisen kielen oppimisen teorioita ja teorioita, jotka liittyvät kieltenvälisen vaikutukseen, koska tutkimukseni perustuu pääosin näihin teorioihin.

### 2.1 Kompleksisten dynaamisten systeemien teoria (CDST)

*Complex dynamic systems theory* eli kompleksisten dynaamisten systeemien teoria (CDST) on teoria, joka pyrkii selittämään monimutkaisen systeemin, jossa muuttujat vuorovaikuttavat toisiinsa siten, että systeemi muuttuu vähitellen (de Bot & Lowie & Verspoor 2005: 116; Richards & Schmidt 2002: 186). Se on alun perin matematiikan teoria ja sitä käytetään myös usein arkielämässämme kuten liikennejärjestelmässä. Kompleksisten dynaamisten systeemien teoriaa on käytetty L2-oppimisen teoriana, koska L2-oppimisessa esiintyy monia CDST:ssa olevia erityispiirteitä. CDST ei tutki vain yhdestä näkökulmasta, vaan se tarkastelee eri näkökulmien yhdistelmän vaikutuksia kielen oppimiseen. Kielen oppimisen eteneminen on dynaamista, monimutkaista, kaoottista, epälineaarista ja arvaamatonta, ja sen takia kielen oppiminen on CDST:n tutkiva käyttäytyminen. Kielen oppimisen prosessissa on muutos sisäisellä uudelleenjärjestelyllä ja ympäristön vuorovaikutuksella (de Bot & Lowie & Verspoor 2007), esimerkiksi kielen oppija voi itse korjata hänen virheensä, ja hänen opettajansa aksentti voi vaikuttaa hänen kielensä puhumiseen. Perinteisesti L2-oppimista pidetään lineaarisena prosessina, jossa on alkupiste ja loppupiste, ja opiskelu menee suoraan alkupisteestä loppupisteeseen. Opiskelun alkupiste on vaihe, jossa opiskelijalla ei ole yhtään kohdekielen tietoja, ja loppupiste on se, jossa opiskelija voi käyttää kohdekieltä kuin ensikieltään. Mutta tosielämässä ei tällaista alkupistettä eikä loppupistettä ole olemassa, koska ei ole mahdollista saada nolla kohdekielen tietoa ennen opiskelemista, eikä ole mahdollista osata sataprosenttisesti kohdekieltä. Opiskelun prosessi ei ole lineaarinen. CDST antoi tutkijoille uuden näkökulman L2-oppimiseen. CDST:n näkökulmasta L2-oppiminen ei vain liity yhtään muuttujaan, kuten opiskelijan ensikielen, eikä kukaan voi päätellä oppimisen tulosta (Lowie 2012). Toisin sanoen,

vaikka L2-opiskelijat ovat samalla kielen kurssilla, yksi opiskelija voi puhua hänen kohdekieltään sujuvasti, ja toisen opiskelijan on mahdollista epäonnistua. Lowien (2012) mukaan L2-opiskelun alku- ja loppupiste ei ole absoluuttinen, eli L2-opiskelija voi alkaa opiskella kohdekieltä riippumatta siitä, kuinka paljon kohdekieltä hän osaa, ja hänen opiskelunsa voi loppua riippumatta siitä, kuinka paljon uutta hän on oppinut prosessiaikana. Opiskeluprosessi voi näyttää epäsäännölliseltä käyrältä. L2-opiskelija voi unohtaa, mitä hän on opiskellut edellisenä päivänä, tai hän voi osata paljon enemmän kuin mitä hän on opiskellut edellisenä päivänä.

CDST:n mukaan kielen oppimisessa on paljon muuttujia. Useimmin tarkastetut muuttujat ovat L2-opiskelijan ensikieli, hänen kohdekielensä, muut kielet ja ikä. Nämä muuttujat, lisäksi opiskelijan motivaatio, identiteetti, kognitio ja aikaisemmat kielen oppimisen kokemukset ovat sisäisiä muuttujia. Kielen oppimisen muuttujat voivat olla myös ulkoisia, esimerkiksi L2-opiskelijan kurssi, opettajan opetustyyli ja opetusympäristö (Lightbown & Spada 2013). CDST:ssa jokainen muuttuja voi vaikuttaa L2-oppimisen tulokseen muiden muuttujien kanssa, ja yhden muuttujan on myös mahdollista vaikuttaa moniin L2-oppimisen osuuksiin (de Bot & Lowie & Verspoor 2007). Esimerkiksi samalla englannin kurssilla on opiskelija A ja opiskelija B. Opiskelija A, joka on 45-vuotias, puhuu espanjaa ensikielenään, ja hän haluaa matkustaa Englantiin. Opiskelija B, joka on 20-vuotias, puhuu japania ensikielenään ja ranskaa toisena kielenään, ja hän haluaa hakea työpaikkaa Englannista. Heidän oppimistuloksensa ovat erilaisia heidän eri ikien (45- ja 20-vuotias), motivaation (matkustaminen ja työ) tai heidän puhumiensa muiden kielten takia. Toisaalta japani ensikielenä voi vaikuttaa opiskelija B:n englannin sanojen ääntämiseen, koska japanin ääntämistapa on hyvin erilainen kuin englannin. Opiskelija B:n ensikieli myös vaikuttaa hänen englannin ortografian osaamiseensa.

CDST:n perusteella on muita mahdollisia muuttujia, jotka voivat vaikuttaa eri ensikielten S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön tutkimuksessani. Yksi tärkeä muuttuja tutkimuksessani on välikieli. *Interlanguage* eli välikieli on kieli, jota L2-opiskelija käyttää kielen opiskelun prosessissa. Sen toinen nimi on oppijankieli, koska se ei ole L2-opiskelijan ensikieli eikä kohdekieli, vaikka välikieli voi näyttää kohdekielen kaltaiselta. Välikieli voi koostua L2-opiskelijan ensikielestä lainatusta kieliopista, kohdekielestä muodostetusta kieliopista tai kurssilta opiskelluista sanoista tai kieliopista (Richards & Schmidt 2002: 293; Selinker 1972). Ellisin (2008) mukaan L2-oppijalla on yleensä oma idiolektinsa, ja heidän idiolektissaan kielen piirteet heijastuvat oppijoiden yksilöllisiin oppijankieliin eli välikieliin. Tutkimuksessani tutkimani S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön löysin heidän

suomenkielisestä teksteistään. Koska tekstien kirjoittajat ovat S2-opiskelijoita, he käyttävät omia välikieliään, kun he kirjoittavat suomenkielisiä tekstejä. Jos haluan analysoida esimerkiksi viron ensikielen vaikutuksia opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön, voin katsoa sitä, käyttävätkö viron ensikielen S2-opiskelijat suomen mahdollisuuden ilmauksia, joilla on ainoastaan viron kielessä esiintyviä ominaisuuksia, ja myös sitä, käyttävätkö muita ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat samanlaisia mahdollisuuden ilmauksia samankaltaisella frekvenssillä.

Tutkimuksessani tutkin S2-opiskelijoiden ensikielten vaikutusta heidän mahdollisuuden ilmausten käyttöönsä. CDST:n perusteella S2-opiskelijoiden ensikieliset kielet voivat vaikuttaa heidän oppijankieliinsä ja toisinpäin. Lisäksi sekä ensikieliset että oppijan kielet voivat vaikuttaa S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön yhdessä tai erikseen. Minun on pakko huomioda se, vaikka tutkimuksessani tutkittava muuttuja on S2-opiskelijan ensikieli. Kun S2-opiskelijoiden opiskeluprosessi ei ole lineaarinen, kaikki muuttujat, esimerkiksi S2-opiskelijoiden suomen opiskelemisen kesto, muut heidän osaamansa kielet, tai heidän opettajiensa opetustyyli, jotka voivat vaikuttaa opiskeluprosessiin, voivat vaikuttaa tutkimuksen tulokseen. Luvussa 6 puhun enemmän muista muuttujista, jotka minun on pakko ottaa huomioon, kun analysoin tuloksiani.

## 2.2 Kieltenvälinen vaikutus

Kieltenvälinen vaikutus eli *crosslinguistic influence* (CLI) on ilmiö, jossa ihmisen omaksumat tai omaksutut kielet vaikuttavat toisiinsa. L2-oppimisen tutkimusalalla termiä yleensä käytetään, kun aikaisemmin omaksuttu kieli vaikuttaa myöhemmin opiskeltavaan kieleen (Sharwood Smith & Kellerman 1986). Esimerkiksi suomen ensikielinen opiskelija joskus käyttää englannin kielen *he-* ja *she-*pronomineja väärin, koska suomen kielessä yksikön kolmannen persoonan pronomini on vain *hän*. Tässä osuudessa selitän kieltenväliseen vaikutukseen liittyvät termit *siirtovaikutus* ja *interferenssi* ja esittelen kontrastiivista tutkimusta.

### 2.2.1 Siirtovaikutus ja interferenssi

Termejä *siirtovaikutus* ja *interferenssi* käytetään yleensä kieltenvälisen vaikutuksen tutkimuksessa. Siirtovaikutus eli *transfer* (*linguistic transfer*) viittaa tilanteeseen, jossa opiskelija soveltaa yhden kielen piirteitä toisen kielen käyttöön (Jarvis & Pavlenko 2008: 61). On kahden tyyppistä siirtovaikutusta: positiivinen siirtovaikutus (*positive transfer*) ja

negatiivinen siirtovaikutus (*negative transfer*), ja negatiivisen siirtovaikutuksen toinen nimi on interferenssi eli *interference*.

Positiivinen siirtovaikutus johtuu tilanteesta, jossa opiskelijan aiemmin omaksumassa kielessä on samanlaisia muotoja kohdekielen kanssa. Se yleensä tapahtuu, jos nämä kielet ovat toisiaan lähellä (Richards & Schmidt 2002: 322). Positiivinen siirtovaikutus yleensä tekee L2-oppimisesta helpompaa, koska L2-opiskelija voi käyttää jo osaamiaan kielen tietoja hänen oppimisprosessissaan. Esimerkiksi sekä englannin että italian kielessä on *computer*-sana, ja kumpikin tarkoittaa tietokonetta. Tämän tiedon avulla englantia ensikielenään puhuvan opiskelijan ei tarvitse opiskella *computer*-sana uudestaan, kun hän opiskelee italiaa, koska hän tuntee jo tämän sanan englannin kielessä. Toisaalta interferenssistä on kyse silloin, kun opiskelija virheellisesti soveltaa tietyn kielen piirteitä toiseen kieleen L2-oppimisessa. Interferenssi vaikuttaa L2-oppimiseen negatiivisesti, koska opiskelija tekee virheitä oppimisessa. Vaikka virhe ei ole huono asia L2-opiskeluprosessissa, se kuitenkin estää opiskelijan oppimisen tilapäisesti (Bradovi-Harlig & Sprouse 2017). Esimerkiksi kun englannin ensikielinen opiskelija haluaa kääntää ”a dog” englannista italiaksi, on mahdollista, että hän kirjoittaa *la cane* eikä oikeaa muotoa *il cane*. Näin tapahtuu, koska italian kielessä on maskuliinisia ja feminiinisiä substantiiveja ja sopivia artikkeleja, mutta englannin kielessä substantiiveilla ei ole sukua.

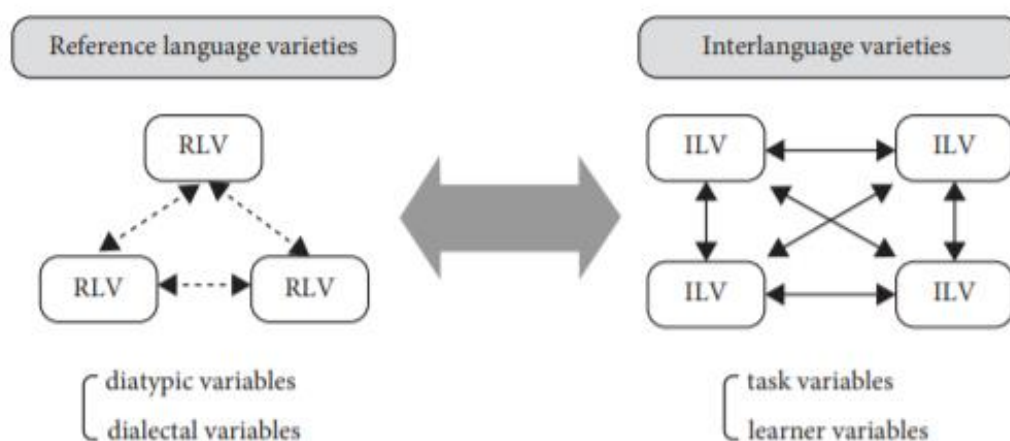
Nykyisissä tutkimuksissa käytetään useammin *kielenvälinen vaikutus* -termiä kuin *siirtovaikutusta* tai *interferenssiä*. Yksi syy on se, että *kielenvälinen vaikutus* on neutraali termi — toisin kuin siirtovaikutus, kielenvälinen vaikutus ei ilmaise vaikutuksen positiivisuutta eikä negatiivisuutta (Sharwood Smith & Kellerman 1986). Tutkimuksessani keskityn ensikielten vaikutuksiin S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytössä. Eri ensikielet voivat vaikuttaa opiskelijoiden suomen kielen käyttöön erilaisella tavalla, ja näistä vaikutuksista sekä positiiviset että negatiiviset vaikutukset ovat tärkeitä. Esimerkiksi venäjän kielessä ei käytetä mahdollisuutta ilmaisevia verbirakenteita, ja on vain yksi modaaliverbi, joka vastaa suomen kielen *voida*-verbiä. Tämän takia venäjää ensikielenään puhuvilla S2-opiskelijoilla on tapana käyttää vähemmän verbirakennetta ja enemmän *voida*-verbiä, kun he ilmaisevat mahdollisuutta suomen kielessä. Tässä esimerkissä esiintyy sekä positiivista siirtovaikutusta että interferenssiä, ja molemmat ovat tutkimuksen kohteena. Myös tutkijat tutkivat paljon, miten ensikieli siirtovaikuttaa toiseen kieleen, ja miten toinen kieli siirtovaikuttaa opiskelijan muihin puhumiin kieliin ja toisinpäin (Cook 2003). Kun tutkimuksessani tutkin pääosin sitä, miten opiskelijan ensikieli vaikuttaa suomen mahdollisuuden ilmausten käyttöön, pitää huomata, että opiskelijan

puhumat muut kielet voivat myös vaikuttaa hänen suomen käyttöön. Sen takia on mahdollista, että tutkimukseni lopputulos ei noudata hypoteesiani, vaikka opiskelijan ensikieli oikeasti vaikuttaa hänen mahdollisuuden ilmausten valintaan suomen kielessä.

## 2.2.2 Kontrastiivinen välikielen tutkimus

Kontrastiivinen tutkimus eli *contrastive linguistics* on tutkimusta, jossa tarkastellaan eroja kielten välillä ja samanlaisuuksia tietyssä kielitieteen järjestelmässä (Tieteen termipankki n.d.). Kontrastiivisessa tutkimuksessa on kaksi tutkimusalaa: perinteinen kontrastiivinen kielentutkimus (Lado 1957), jossa vertaillaan kahta eri kieltä, ja modernimpi kontrastiivinen välikielen tutkimus (Granger 2015), jossa verrataan eri varieteetteja samassa kielessä, kuten oppijan kielessä. Kun tutkimuksessani tutkin S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä suomen kielessä, kontrastiivinen välikielen tutkimus sopii paremmin tutkimukseeni kuin perinteinen kontrastiivinen kielentutkimus. Tämä takia tässä teoriaosuudessa esittelen vain kontrastiivisen välikielen tutkimuksen.

Kontrastiivisessa välikielen tutkimuksessa tutkijat ottavat huomioon välikieliä ja esittelee kontrastiivisen välikieliansalyysin (CIA) uuden version. Kuviossa 1 esitellään Grangerin välikieliansalyysin malli, jonka nimi on CIA<sup>2</sup>.



Kuvio 1. Grangerin (2015) kuvio CIA<sup>2</sup>:sta

Grangerin (2015) mukaan CIA<sup>2</sup>:ssa on kahdenlaisia varieteetteja: *reference language* -varieteetti ja *interlanguage* -varieteetti eli välikielen varieteetti. *Reference language* -varieteetit ilmaisevat sitä, että on paljon erilaisia L2-opiskelijoiden kielen käytön tietoja, joihin tutkijat voivat viitata. Tällaiset tiedot voivat olla tilannekohtaisia (*diatypic*) tai murrekohtaisia (*dialectal*) eivätkä nämä tiedot vaihtelee sen takia, että tutkijat voisivat vertailla niitä tietoja

tilanteen tai murteiden mukaan helposti ja luotettavasti (Grangerin 2015). Esimerkiksi *diatypic*-muuttujien avulla suomen kielen tutkija voi valita, haluaako työelämän tekstejä (kirjakieli) vai ystävien kanssa juttelemisen tekstejä (puhekieli), ja *dialectal*-muuttujien avulla hän voi päättää, valitseeko lounaismurteiden vai savolaismurteiden puhujia.

*Reference language* -varieteetteiden lisäksi Granger (2015) tuo esiin välikielen varieteetit CIA<sup>2</sup>:ssä. Välikielen varieteetteiden avulla tutkijat voivat harkita välikielen vaikutusta L2-oppimiseen heidän tutkimuksissaan. Aikaisemmin kontrastiivisessa välikielianalyysissä (CIA) esiintyi välikieliä, mutta ei varieteeteina. Silloin CIA:ssa tutkitaan kieltä ja välikieltä vertaamalla ensikieliä puhuvien ihmisten ensikielten käyttöä L2-opiskelijan kohdekielen (välikielen) käyttöön. Tutkija myös vertailee eri ensikieliä puhuvien L2-opiskelijoiden kohdekielen käyttöä. Välikielen varieteetit muuttuvat jatkuvasti, ja se antaa uniikin L2-oppimisen näkökulman kielenvälisiin tutkimuksiin. Kuvio 1:ssä mainitaan *tehtävä* ja *oppija*-muuttujat, jotka ovat tarkasteltavia välikieleen liittyviä muuttujia (Granger 2015). Näistä opiskelijan ensikieli on eniten tutkittu, mutta muut muuttujat kuten kohdekielen ja ensikielen samanlaisuus tai erilaisuus ja oppijan motivaatio ovat myös tärkeitä kielen oppimisen tutkimuksille.

### 2.2.3 Vertailupohjainen argumentti

Jarvis (2000; 2010) esittelee vertailupohjaisen argumentin ja tunnistuspohjaisen argumentin. Vertailupohjainen argumentti eli *comparison-based argument* vertailee eri ryhmien välillä ja näyttää samankaltaisuutta ja erilaisuutta. Tunnistuspohjainen argumentti eli *detection-based argument* myös tarkastelee, onko mahdollista tunnistaa oppijan ensikieli hänen toisen kielen suoritusten perusteella (Jarvis 2010). Tunnistuspohjainen argumentti ei liity tutkimukseeni, ja sen takia tutkimuksessani käytän vain vertailupohjaisen argumenttia, jotta voin nähdä eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön eroja ja samanlaisuuksia.

Vertailupohjainen argumentti tuli esiin, kun Jarvis pyrki löytämään sopivaa metodia, jotta voisi ilmaista oppijan ensikielen vaikutusta hänen toiseen kieleensä (Jarvis 2000). Odlin (1989) osoittaa aikaisemmassa tutkimuksessa, että L1:n vaikutus on parhaiten tunnistettu, kun vertaillaan eri ensikieliä puhuvien opiskelijoiden L2:n (tai välikielen) suorituksia. Mutta Selinker (1992) esittää, että on parempi vertailla saman opiskelijan L1:ta hänen L2:n suoritukseen. Tämän konfliktin jälkeen Jarvis (2000) ehdottaa, että voi tehdä kumpaakin

vertailua. Jarvis (2010) esittelee myöhemmässä tutkimuksessa vertailupohjaisen argumentin katsauksen (kuvio 2), jossa on neljäntyyppisiä havaintoja. Kuviossa listaan vertailutapoja, ja havainnon sisäisiä ja havaintojen välisiä perusteita.

Evidence	Comparison	Premise	Combined premise
intragroup homogeneity	within-group	group-representative behaviour	group-based phenomenon
intergroup heterogeneity	between-group	group-specific behaviour	group-based phenomenon
cross-language congruity	between-language	source-like behaviour	source-based phenomenon
intralingual contrasts	within-language	source-stratified behaviour	source-based phenomenon

Kuvio 2. Jarvisin (2010) vertailupohjaisen argumentin katsaus

*Intragroup homogeneity* eli ryhmän sisäinen yhdenmukaisuus tarkoittaa ryhmän tyypillistä käyttäytymistä vertailemalla saman ensikielen puhujia toisiinsa. Eri ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksia samalla tavalla heidän ensikielen ryhmänsä sisällä. Esimerkiksi tutkimuksessani löydän, käyttävätkö kaikki viroa ensikielensä puhuvat S2-opiskelijat eniten modaaliverbejä ja vähiten modusta, kun he ilmaisevat mahdollisuutta. *Intergroup homogeneity* eli ryhmien välinen eroavaisuus tekee eri ensikielen puhujien ryhmien vertailua, jotta löytäisi ryhmien käyttäytymisen eroja. Se keskittyy eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön eroihin heidän ensikielten ryhmänsä välillä. Esimerkiksi tutkimuksessani vertailen viroa, venäjää, ja englantia ensikielensä puhuvat S2-opiskelijoiden mahdollisuutta ilmaisevia modaaliverbien käytön frekvenssejä. *Cross-language congruity* eli kieltenvälinen yhdenmukaisuus pyrkii näyttämään ensikielen ja kohdekielen välisen yhteyden. Esimerkiksi englannin kielessä on samannäköinen mahdollisuutta ilmaisevaa verbirakenne kuin suomen kielessä. *Intralingual contrasts* eli kielensisäinen eroavaisuus näyttää, miten ensikieli vaikuttaa kohdekielen käyttöön vertaamalla kohdekielen sisällä. Eri ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät erilaisia mahdollisuuden ilmauksia heidän ensikielten perusteella. Esimerkiksi venäjän ensikielensä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät suomen kielessä vähän verbirakennetta, koska venäjän kielessä ei ole mahdollisuutta ilmaisevia verbirakenteita. Ryhmän sisäinen yhdenmukaisuus ja ryhmien välinen eroavaisuus keskittyvät ryhmäperustaiseen ilmiöön toisessa kielessä, vaikka kieltenvälinen yhdenmukaisuus ja kielensisäinen eroavaisuus keskittyvät opiskelijoiden ensikielten perustaiseen ilmiöihin (Jarvis 2010).



Vaikka nämä havainnot näyttävät erilaisilta tai vastakkaisilta, ne voivat tukea toisiaan, koska yksi niistä ei voi todistaa kielen vaikutusta itsekseen (Jarvis 2010; 2012). Jos tutkija haluaa tutkia englannin ensikielenä (E1) vaikutusta S2:en, voi pohtia esimerkiksi, vaikuttaako opiskelijan E1 hänen suomen sijaanmuodon käyttöönsä vertailupohjaisessa argumentissa. Ryhmän sisäinen yhdenmukaisuus -havainnossa esitetään, että E1-puhujilla on tapana tehdä samantyyppisiä virheitä, kuten sijaanmuodon virheitä (esim. *Pidän koiraa.*), kun he tuottavat lauseita suomeksi. Ryhmien välisen eroavaisuuden näkökulmasta E1-puhujien tekemät S2-virheet ovat erilaisia kuin esimerkiksi virheet, joita viroa ensikielenään puhuvat oppijat tekevät. Kieltenvälinen yhdenmukaisuus -havainnon perusteella englannin kielen sijaanmuotojen määrä on paljon pienempi kuin suomen kielen. Kielensisäinen eroavaisuus -havainto keskittyy englannin kanssa yhdenmukaisiin suomen kielen rakenteisiin, esimerkiksi sekä englannissa että suomessa esiintyvä genetiivin sijaanmuotoa.

### 3 Mahdollisuuden ilmaukset eri kielissä

Mahdollisuuden ilmaukset ovat osa modaalisista ilmauksista. Ison suomen kieliopin mukaan modaalisuus on ”semanttinen alue, jossa on kyse asiantilan todenmukaisuutta ja toteutumismahdollisuuksia koskevista arvioista” (VISK§1551). Toisin sanoen puhujat voivat ilmaista mahdollisuutta, pakollisuutta, varmuutta, tai todennäköisyyttä käyttämällä modaalisia ilmauksia tilanteesta riippuen. Tutkimuksessani tarkastelen modaalisia ilmauksia, jotka ilmaisevat mahdollisuuksia. Isossa suomen kieliopissa modaalisuuden ilmaisukeinojen tyypit ovat modaalinen verbi, modaalinen verbirakenne, modaalinen adjektiivi, modus, ja modaalinen adverbi ja partikkeli (VISK§1551). Nämä modaalisuuden ilmaisukeinot kuuluvat asiointilan mahdollisuutta esittävä eli episteemisen modaalisuuden ilmauksiin ja tilanteen mukaan vaihteleva eli dynaamisen modaalisuuden ilmauksiin. Esimerkiksi potentiaali on episteemisen modaalisuuden ilmaus, ja verbirakenne *on tehtävissä* on dynaamisen modaalisuuden ilmaus (VISK §1554; §1556). On myös deonttinen modaalisuus, joka ilmaisee puhujan tahtoa ja lupaa (VISK §1554). Venäjän kielellä on myös ontologinen mahdollisuus, joka tarkoittaa mahdollisuutta, joka voidaan toteuttaa, jos tilanne on fyysisesti tai mentaalisesti sopiva. Se ei liity ihmisten tietoihin eikä ajatuksiin, vaan maailman objektiiviseen toimintaan (Paducheva 2016:65–66). Esimerkiksi lause ”Koiraa voi elää viisitoista vuotta.” ilmaisee ontologista mahdollisuutta, koska ihmisen tieto tai ajatus koirasta ei vaikuta sen eliniän mahdollisuuteen.

#### 3.1 Suomi

Tutkimuksessani tarkastelen suomen kielessä episteemistä ja dynaamista mahdollisuutta ilmaisevia modaalisuuden ilmaisukeinoja. Tutkimuksessani keskityn näihin mahdollisuuden ilmaisukeinoihin:

**Verbi:** *voida, saada, pystyä, saattaa, mahtaa, ehtiä, viitsiä, jaksaa, osata*

**Verbirakenne:** *X on (Y:n) korjattavissa ~ nähtävissä, olla  
nähtävillä ~ saatavilla ~ näkyvillä ~ kuuluvilla ~ tuntuvilla*

**Adjektiivi:** *on mahdollista ~ luultavaa ~ sallittua*

**Modus:** *voinee, lienee*

**Adverbi/partikkeli:** *mahdollisesti, luultavasti, ehkä, kai, varmaan*

Tutkimani verbit ovat *voida, saada, pystyä, saattaa, mahtaa, ehtiä, viitsiä, jaksaa* ja *osata* (VISK §1566; VISK §1567). Valitsin nämä verbit, koska nämä ovat mielestäni useimmin

esiintyviä mahdollisuutta ilmaisevia verbejä. Tutkiessani verbejä huomasin, että jotkut modaalisisista verbeistä ovat myös konkreettisia verbejä (VISK §445) kuten *saada*, joka voi tarkoittaa ”*jnk lähetetyn vastaanottamisesta*” (kielitoimistonsanakirja: *saada*). Sen takia minun pitää päättää, ilmaiseeko S2-opiskelijoiden käyttämä verbi mahdollisuutta tietyssä tekstissä korpuksessa, vaikka se on yksi valitsemista modaalisisista verbeistä.

Valitsin kaksi verbirakennetta. Ensimmäinen verbirakenne koostuu *olla*-verbistä ja pääverbin passiivin *va*-partisiiipin monikon inessiivimuodosta, joka ilmaisee dynaamista mahdollisuutta, kuten *olla nähtävissä* (VISK §1584). Isossa suomen kieliopissa tällaisen mahdollisuusrakenteen esimerkkilause on *Ovi on korjattavissa*, ja tämä lause voidaan myös kirjoittaa passiivimuodossa *voida*-verbin avulla: *Ovi voidaan korjata* (VISK §1584). Toinen valitsemani verbirakenne koostuu *olla*-verbistä ja pääverbin *villA*-nippumorfeemista, esimerkiksi *olla kuuluvilla* (VISK §1585). Tämä rakenne näyttää samankaltaiselta kuin ensimmäinen verbirakenne, mutta tämä rakenne käy vain, kun lauseen pääverbi on aistihavaintoverbi kuten *nähdä*, *saada*, *näkyä*, *kuulua*, *tuntua* ja *ulottua* (VISK §1585). Valitsin nämä kaksi verbirakennetta, koska niitä käytetään tavallisesti ihmisten jokapäiväisessä elämässä, esimerkiksi verkkokauppasivustolla lukee usein, että ostettava asia ”*on saatavilla*”.

Adjektiiveista tutkin kolmea: *mahdollinen*, *luultava* ja *sallittu*. Valitsin nämä adjektiivit, koska niitä käytetään mielestäni mahdollisuuden ilmaisevista adjektiiveista useimmiten. Mahdollisuutta ilmaisevia adjektiiveja käytetään yleensä monella tavalla. Esimerkiksi Ison suomen kieliopin mukaan *mahdollinen*-adjektiivia käytetään *että*-lauseessa, tai lauseessa, jossa subjekti on verbikantainen substantiivi tai *se*. *Mahdollinen*-adjektiivia voidaan myös käyttää A-infinitiivin kanssa (*esim. on mahdollista tehdä*), ja lisäksi se voi määrittää substantiivia suoraan (VISK §1588).

Modusosassa tutkin potentiaalimuotoa nimenomaan *olla*- ja *voida*-verbien potentiaalimuotoa. Vaikka Ison suomen kieliopin mukaan se ”ilmaisee episteemistä todennäköisyyttä” (VISK §1597), Hiidenmaa (2005) esittää, että potentiaali voi ilmaista mahdollista tai todennäköistä asiaa. Nykyään potentiaalia ei käytetä paljoa yleiskielen kirjoituksessa. Eniten käytetty on *olla*-verbin potentiaalimuoto preesensissä, ja sen takia tarkastelen sitä tutkimuksessani. *Voida*-modaaliverbiä myös esiintyy jonkin verran kirjoitetussa tekstissä (VISK §1597; VISK §1600). *Voida*-verbin potentiaalimuoto voi tarkoittaa ”arvelen, että on mahdollista” (VISK §1600), mikä ilmaisee episteemistä mahdollisuutta.

Modaalisista adverbeista ja partikkeleista valitsin adverbit *mahdollisesti* ja *luultavasti*, ja partikkelit *ehkä*, *kai*, ja *varmaan*. Adverbit *mahdollisesti* ja *luultavasti* tulevat aikaisemmin mainituista *mahdollinen*- ja *luultava*-adjektiiveista, ja ne ehdottomasti esittävät mahdollisuutta. *Ehkä* on partikkeli, joka voi sijaita lauseen alussa tai verbin jäljessä, kun se kuvailee koko lausetta, esimerkiksi lauseessa ”Ehkä se sai uuden kodin, ehkä pääsi hengestään” (VISK §1603). Partikkeli *kai* voi ilmaista subjektiivista arvailua, esimerkiksi lauseessa ” Ei siitä hyödy, mutta kai siitä jotakin on oppinut”, Jouko sanoo.” (VISK §1603). On huomattava, että *kai* voi myös tarkoittaa ”tuskin” ja muiden partikkelien kanssa *kai* merkitsee muuta asiaa, esimerkiksi *totta kai* tarkoittaa ”ilman muuta” (VISK §1603). *Varmaan*-partikkeli voi ilmaista evidentialisuutta, varmuutta tai mahdollisuutta kontekstista riippuen. Se on yleensä helppoa erottaa, esimerkiksi alhaalla olevan listan lauseissa (a), (b) ja (c):

(a) *Muut asusteet eivät jää mieleen, ja siihen on varmaan pyrittykin.*

(b) *Hän laulaa erittäin varmasti ja hallitsee ohjelmistonsa sisältyvät vivahteet täysin suvereenisti.*

(c) *Hallinnollis-taloudellisen ammattikokemukseni perusteella minut varmaankin kutsuttiin johtokuntaan.*

(VISK §1606)

Lause (a):ssa *varmaan* ilmaisee evidentialisuutta; (b):ssa *varmasti* esittää varmuutta; (c):ssa *varmaankin* osoittaa mahdollisuutta. Koska *varmaan*-partikkelin merkitykset ovat kovin erilaisia, on tärkeää keskittyä kontekstiin, jossa *varmaan*-partikkeli esiintyy, kun löytää *varmaan*-partikkeliin liittyviä tekstejä korpusaineistoista.

### 3.2 Viron kielessä

Viron kielessä modaalisuus jaetaan kolmeen kategoriaan: episteemiseen, dynaamiseen, ja deonttiseen (Erelt & Metslang 2017:142–143). Nämä modaalisuuden kategorioiden merkitykset viron kielessä ovat samoja kuin suomen kielessä (ks. luku 3.1). Koska deonttinen modaalisuus ilmaisee puhujan tahtoa tai lupaa ja velvollisuutta, en viron kielessäkään tutki deonttisia ilmauksia.

Virossa mahdollisuuden ilmaisukeinojen tyypit ovat myös samanlaisia kuin suomessa: verbi, verbirakenne, adjektiivi, modus ja adverbi. Taulukossa alhaalla listataan osa mahdollisuuden ilmauksista viron kielessä, ja lisäksi samantyyppisiä ilmauksia suomen kielessä.

**Taulukko 1. viron ja suomen mahdollisuuden ilmaisukeinot (osa)**

Kielet ilmaisukeinot	viro	suomi
verbi	suutma, saama, võima	voida, saada, pystyä, saattaa, mahtaa, ehtiä, viitsiä, jaksaa, osata
verbirakenne	olema Vtav ~ Vmatu	X on (Y:n) korjattavissa ~ nähtävissä; olla nähtävillä ~ saatavilla ~ näkyvillä ~ kuuluvilla ~ tuntuilla
adjektiivi	on võimeline ~ suuteline + V; võimalik	on mahdollista ~ luultavaa ~ sallittua
modus	konditionaali	potentiaali: voinee, lienee
adverbi/partikkeli	võib-olla, ehk, järsku, vahest	mahdollisesti, luultavasti, ehkä, kai, varmaan

Virossa mahdollisuutta ilmaisevat modaaliverbit ovat *suutma* (pystyä), *võima* (voida) ja *saama* (saada). *Suutma*-verbiä käytetään vain dynaamista mahdollisuutta ilmaisevissa lauseissa (Erelt & Metslang 2017:145), vaikka *võima* ja *saama* -verbit voidaan käyttää sekä episteemistä että dynaamista mahdollisuutta ilmaisevassa kontekstissa (Erelt & Metslang 2017:153).

Virossa mahdollisuutta ilmaiseva verbirakenne koostuu *olema*-verbistä ja verbin *tav*-partisiipista tai *matu*-muodosta. Esimerkki lause on ”*See viga on parandatav*”, joka tarkoittaa ”tämä virhe on korjattavissa” (Erelt & Metslang 2017:146). Esimerkki näyttää, että tämä verbirakenne vastaa suomen kielen *on nähtävissä* -verbirakennetta.

Virossa adjektiivin mahdollisuuden ilmaisukeinot voivat ilmaista kahdella tavalla. Ensimmäinen on *on võimeline ~ suuteline* -rakenne, joka kääntyy suoraan ”on pystyvä”

suomeksi. Tätä rakennetta käytetään vain dynaamista mahdollisuutta ilmaisevassa kontekstissa (Erelt & Metslang 2017:145). Toinen on *võimalik*-adjektiivi, joka vastaa *on mahdollista* -rakennetta suomessa. Sitä voidaan käyttää myös episteemistä mahdollisuutta ilmaisevassa tilanteessa (Erelt & Metslang 2017:150).

Toisin kuin suomen kielessä, viron kielessä ei ole potentiaalia, ja sen takia virossa käytetään moduksista konditionaalia mahdollisuuden ilmaisukeinona, jonka avulla ilmaistaan episteemistä mahdollisuutta (Erelt & Metslang 2017:164–165). Virossa on myös adverbeja ja partikkeleja, jotka ilmaisevat mahdollisuutta, kuten taulukossa listatut *võib-olla*, *ehk*, *järsku* ja *vahest* (Erelt & Metslang 2017:488).

### 3.3 Venäjän kielessä

Venäjän kielessä mahdollisuutta ilmaistaan ontologisten ja episteemisten modaalisten ilmausten avulla (Paducheva 2016:64). Venäjän kielessä on monentyypisiä mahdollisuutta mahdollisuutta merkitseviä modaalisia ilmauksia, joista osa esitän taulukossa 2.

**Taulukko 2. venäjän ja suomen mahdollisuuden ilmaisukeinot (osa)**

Kielet ilmaisukeinot	venäjä	suomi
verbi	мочь	voida, saada, pystyä, saattaa, mahtaa, ehtiä, viitsiä, jaksaa, osata
verbirakenne	/	X on (Y:n) korjattavissa ~ nähtävissä; olla nähtävillä ~ saatavilla ~ näkyvillä ~ kuuluvilla ~ tuntuvilla
adjektiivi	возможный; мыслимый; допустимый	on mahdollista ~ luultavaa ~ sallittua
modus	konditionaali (subjunktiivi): бы (б)+ verbin imperfektimuoto	potentiaali: voinee, lienee

adverbi/partikkeli	(datiivi+) можно, может, может быть; возможно; кажется	mahdollisesti, luultavasti, ehkä, kai, varmaan
--------------------	--	---

Taulukossa esitetään selkeästi venäjän ja suomen mahdollisuuden ilmaisukeinojen samanlaisuuksia ja erilaisuuksia. Sekä venäjässä että suomessa on verbi-, adjektiiv- ja adverbi/partikkeli-ilmaisukeinoja, jotka ilmaisevat mahdollisuutta.

Venäjässä on vain yksi mahdollisuutta ilmaiseva verbi — *мочь*, joka tarkoittaa ”voida” tai ”pystyä”. Sitä käytetään sekä ontologista että episteemistä mahdollisuutta ilmaisevissa tilanteissa (Paducheva 2016:65, 69). Toisaalta suomessa on paljon verbejä, jotka ilmaisevat mahdollisuutta. Taulukossa on esitetty yhdeksän tutkimaani verbiä, mutta taulukossa on vielä *tarjeta* ja *tohtia*, jota en valinnut. Venäjän kielestä puuttuu verbirakenne, joka esiintyy suomessa.

Sekä venäjän että suomen kielessä käytetään mahdollisuutta ilmaisevia adjektiiveja. Venäjässä adjektiivit *возможный* ja *мыслимый* tarkoittavat ”mahdollinen”, ja *допустимый* tarkoittaa ”sallittu”. Vaikka molemmissa kielissä on modus-ilmaisukeinoja, ne ovat erilaisia moduksia. Venäjän kielessä mahdollisuutta ilmaiseva modus on konditionaali tai subjunktiiv, joka koostuu konditionaalin ilmaisevasta *бы*-partikkelista ja verbin imperfektimuodosta (Paducheva 2016:76). Suomen kielessä mahdollisuuden modus-ilmauskeino on potentiaali (ks. luku 3.1).

Venäjän kielessä käytetään adverbeja ja partikkeleja mahdollisuuden ilmaisemiseen (Paducheva 2016:81). *можно*, *может*, ja *может быть* -partikkelit tulevat *мочь*-modaaliverbistä, ja ne tarkoittavat ”on mahdollista” tai ”mahdollisesti”. *возможно*-adverbi tulee aikaisemmin mainitusta *возможный*-adjektiivista. *кажется* on partikkeli, joka tulee *казаться*-verbistä, joka tarkoittaa ”näyttää”. Tämän takia *кажется*-partikkeli vastaa *on nähtävillä* -verbirakennetta suomen kielessä, joka on myös mahdollisuuden ilmaisu.

### 3.4 Englannin kielessä

Englannin kielessä mahdollisuuteen liittyvät modaalisuuden kategoriat ovat dynaaminen ja episteeminen modaalisuus (Ziegler 2019). Tämä jako on samanlainen kuin suomen ja viron

kielessä. Se tarkoittaa, että en tässä luvussa käsittele deonttista modaalisuutta, koska deonttisen modaalisuuden ilmaukset eivät ilmaise mahdollisuutta.

Englannissa on myös viisi mahdollisuutta ilmaisevan modaalisuuden ilmaisun tyyppiä, joka on samaa kuin suomessa ja virossa. Nämä modaalisuuden ilmaisut ovat verbi, adjektiivi, modus, ja adverbi tai partikkeli. Näiden englannin mahdollisuuden ilmausten esimerkkejä on esitelty taulukossa 3 suomen mahdollisuuden ilmausten kanssa.

**Taulukko 3. englannin ja suomen mahdollisuuden ilmaisukeinot (osa)**

Kielet ilmaisukeinot	englanti	suomi
<b>verbi</b>	can, could, may, might	voida, saada, pystyä, saattaa, mahtaa, ehtiä, viitsiä, jaksaa, osata
<b>verbirakenne</b>	It seems/ appears/ feels/ sounds/ looks + that	X on (Y:n) korjattavissa ~ nähtävissä; olla nähtävillä ~ saatavilla ~ näkyvillä ~ kuuluvilla ~ tuntuvilla
<b>adjektiivi</b>	possible	on mahdollista ~ luultavaa ~ sallittua
<b>modus</b>	subjunktiivi	potentiaali: voinee, lienee
<b>adverbi/partikkeli</b>	perhaps, possibly, maybe	mahdollisesti, luultavasti, ehkä, kai, varmaan

*The Cambridge Dictionary of English Grammar* -kirjan mukaan *can, could, may, might* ovat modaaliverbit, jotka ilmaisevat mahdollisuutta (Peters 2013). *Can* ja *could* -verbit ilmaisevat dynaamista mahdollisuutta, ja *may* ja *might* -verbit ilmaisevat episteemistä mahdollisuutta. *Could* ja *might* -verbit ovat *can* ja *could* -verbien imperfektimuotoja, ja lisäksi ne myös ilmaisevat hypoteettista mahdollisuutta. Kun ne esittelevät hypoteettista mahdollisuutta, niiden imperfektimuoto ei enää liity aikaan, vaan hypoteettiseen ilmaukseen (Ziegler 2019). Esimerkiksi lauseessa ”You could have got hurt!” *could*-verbi ei tarkoita sitä, että mahdollisuus oli voimassa aikaisemmin, vaan sitä, että on hypoteettinen tilanne, jossa hän voi loukkaantua.



Toisaalta lauseella ”You can get hurt!” ei ole hypoteettista merkitystä. Suomen kielessä mahdollisuuden ilmaisemisen merkityksissä ei ole eroja imperfektin ja preesensin välillä. Esimerkiksi sekä *voisi* että *voi* ilmaisevat samanlaista dynaamista mahdollisuutta riippumatta niiden erilaisia aikamuotoja.

Englannin mahdollisuutta ilmaiseva verbirakenne koostuu *it*-subjektiivista, aistihavaintoverbistä, ja *that*-konjunktioista. Englannin kielessä aistihavaintoverbit ovat *appear*, *feel*, *look*, *seem* ja *sound*. Tämän verbirakenteen esimerkkilause on ”It appears that they won’t be able to sell the house” (*on näkyvillä, että he eivät voi myydä taloa*) (Carter et al. 2016). Tämä verbirakenne on samankaltainen kuin *on nähtävillä* -rakenne suomen kielessä, koska molemmat mahdollisuutta ilmaisevat verbirakenteet muodostuvat aistihavaintoverbistä.

Englannissa käytetään *possible*-adjektiivia, jotta ilmaisee mahdollisuutta. *Possible*-adjektiivia voidaan käyttää predikatiivina, attribuuttina tai *it is possible* -rakenteessa (Cambridge Dictionary: possible). Sen merkitys ja käyttö ovat hyvin samankaltaisia kuin *mahdollinen*-adjektiivin suomessa.

Modus on monien tutkijoiden mukaan englannissa modaalisuuden kieliopillinen ilmaisu (Ziegler 2019). Mahdollisuutta ilmaiseva modus englannissa on subjunktiivi. Se on muodostettu verbin subjunktiivimuodosta, ja englannin verbin subjunktiivimuoto näyttää samanlaiselta kuin verbin indikatiivimuoto (Peters 2013). Vaikka subjunktiivia ei nykyään usein käytetä, se voi vielä vaikuttaa ihmisen sanavalintaan, kun hän haluaa ilmaista mahdollisuutta.

Englannin kielessä käytetään pääosin kolmea adverbia: *maybe*, *perhaps*, ja *possibly* (Peters 2016). *Maybe*-adverbi tulee *may*-modaaliverbistä ja *possibly*-adverbi tulee *possible*-adjektiivista. *Possibly*-adverbi vastaa suomen kielessä *mahdollisesti*-adverbia, koska kumpikin adverbi muodostuu adjektiivista. Kaikkia kolmea adverbia käytetään ilmaisemaan mahdollisuutta (Ziegler 2019).

## 4 Aineistot ja metodit

### 4.1 Korpus

Korpus on sähköinen aineisto, jota käytetään kielentutkimuksessa. Korpuksen avulla kielen tutkijat voivat hakea tutkimuksen liittyvää informaatiota tarvittaessa (Lounela 2006). Tutkimuksessani tarkastelen S2-opiskelijoiden tekstejä edistyneiden suomenoppijoiden (LAS2) korpuksesta ja kansainvälisestä oppijansuomen (ICLFI) korpuksesta. LAS2-korpuksessa on S2-opiskelijoiden kirjoittamia tekstejä, jotka koostuvat tenttien esseistä, tutkielmista ja muista akateemisista kirjoituksista. Samalla tavalla kuin LAS2-korpuksessa, ICLFI-korpuksessa on tekstejä, joita S2-oppijat eri maista ovat kirjoittaneet. Valitsin nämä kaksi korpusta, koska niissä on hyvin paljon eri ensikieliä puhuvien S2-oppijoiden kirjoituksia.

**Taulukko 4. Viron, venäjän ja englannin ensikielisten S2-opiskelijoiden sanojen määrä LAS2- ja ICLFI-korpuksissa**

Ensikieli Korpus	Viro	Venäjä	Englanti	Summa
<b>LAS2</b>	6 941	128 768	9 836	145 545
<b>ICLFI</b>	242 196	155 037	3 157	400 390
<b>Summa</b>	249 137	283 805	12 993	545 935

Taulukko 1 esittää LAS2- ja ICLFI-korpusten kokoa sanamäärässä mitattuna. LAS2-korpuksessa on paljon venäjää ensikielenään puhuvien opiskelijoiden sanoja, mutta viroa ja englantia ensikielenään puhuvien opiskelijoiden sanojen määrä on vähäinen. ICLFI-korpuksessa on hyvin paljon viroa ja venäjää ensikielenään puhuvien oppijoiden kirjoituksia, mutta vain noin kolme tuhatta englantia ensikielenään puhuvien oppijoiden kirjoittamaa sanaa. Summa-sarakkeesta näytävät, että ICLFI:ssa on enemmän tutkimukseeni sopivaa aineistoa kuin LAS2:ssa. Summa-rivistä myös ilmaisevat, että korpuksissa on riittävästi viroa ja venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden tekstejä, mutta ei kovin paljon englantia

ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoituksia. Vaikka englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden tekstit ovat vähemmän kuin viroa ja venäjää puhuvien S2-opiskelijoiden, 12 993 englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoittamaa sanaa voi olla tarpellista, mutta viroa ensikielenään puhuvien ja venäjää ensikielenään puhuvien tekstien sanoihin verrattuna ehkä se on liian vähän.

## 4.2 Metodit

Tarkastelen mahdollisuuden ilmauksia, jotka listaan luvussa 3.1. Niissä on viisi tyyppiä: modaaliverbi, verbirakenne, adjektiivi, modus, ja adverbi. Tarkastelen modaaliverbejä *voida, saada, pystyä, saattaa, mahtaa, ehtiä, viitsiä, jaksaa, ja osata*, verbirakennetta *olla* *Vtavissa ~ Vvilla*, adjektiiveja *mahdollinen, luultava, ja sallittu*, *voida-* ja *olla-*verbien potentiaalimuotoa, ja adverbeja ja partikkeleja *mahdollisesti, luultavasti, ehkä, kai ja varmaan*. Haen konteksteja, jotka koostuvat näistä sanoista tai rakenteista. Kun haen verbejä, adjektiiveja, adverbeja ja partikkeleja, pudotusvalikoissa valitsen *perusmuoto-* ja *informantin ensikieli* (tai *äidinkieli* ICLFI:ssa) -vaihtoehdot ja haen valitun kielen ja sanan tai rakenteen. Tässä tilanteessa haen sanojen perusmuodoilla, koska voin löytää tarvitsemani sanojen muodot. Esimerkiksi kun haen perusmuodon vaihtoehdolla *mahdollinen* ja *viro* informantin ensikielenä, osa tuloksista näyttää tältä:

(1) ***Mahdollinen** lainasana osoittautuu varmaksi lainaksi, kun voidaan todistaa sen äänneasun vastaavan sen sanan alkumuodon äänneasua, (tämä muoto, missä on lainattu).*

(las2-4tt01te05lo03)<sup>1</sup>

(2) *Sen näkee siitäkin, että viime vuonna tuhannet ihmiset erosivat kirkosta ja tuhannet alkoivat pohtia **mahdollista** eroa kirkon edustajien jyrkkien, nykymaailmaan sopimattomien näkökantojen takia. (las2-4tt03te01loxx)*

Lauseessa (1) on *mahdollinen*-adjektiivin nominatiivimuoto, ja lauseessa (2) se on adjektiivin partitiivimuoto. Hakutulos voi esittää sanan eri sijamuotoa, mikä tekee työstäni helpompaa. Verbirakenteet ja potentiaalimodukset haen käyttämällä *sana-*vaihtoehtoa. Vaikka tässä tilanteessa minun täytyy kirjoittaa hakupalkkiin oikea sana, tämä vaihtoehto voi vähentää

---

<sup>1</sup> Esimerkkien lopussa olevat tunnisteet kertovat niiden sijainnin käytetyissä korpuksissa. Kaikki las2-alkuiset esimerkit ovat LAS2-korpuksesta ja muut esimerkit ICLFI-korpuksesta. Tämä merkintätapa on käytössä läpi koko tutkielman.

virheitä. Esimerkiksi kun haen venäjää ensikielenään puhuvien S2-oppijoiden tekstit *saatavilla*-sanan perusmuodolla (verbi *saada*) ICLFI-korpuksesta, tulosten määrä on 329, vaikka vain yksi niistä on *saatavilla*-sana, jonka haluan etsiä. Sama koskee myös *voi*- ja *olla*-verbien potentiaalimuotoja.

Tarkastelen myös sanoja, joilla voi olla toinen merkitys paitsi sen mahdollisuuden ilmaus. Olen esitellyt tällaisia sanoja lyhyesti luvussa 3.1. Tällaiset sanat ovat yleensä verbeissä ja partikkeleissa, esimerkiksi *osata*-verbi ja *kai*-partikkeli. ICLFI-korpuksesta peräisin olevat lauseet (3) – (6) havainnollistavat tällaisten sanojen käyttöä.

(3) *Nyt ei ole hämmästyttävää, että monet ihmiset **osaavat** monia vieraita kieliä.* (VE0002)

(4) *Tukka on asiallinen, muuta siitä ei **osaa** sanoa.* (VE0132)

(5) *Siinä käydään aattona **kai**, perheen tai kenen kanssa sitä joulua sitten viettäkään.*  
(VE0110)

(6) *...näet housut ja sanot että ne ovat housut, totta **kai**, muistat sen kauempi kun vain katson kirjasta.* (VE0171)

Lauseessa (3) *osata*-verbi tarkoittaa 'ymmärtää' tai 'taitaa', ja lauseessa (4) *osata*-verbi on tutkimani modaaliverbi, joka ilmaisee mahdollisuutta. Lauseessa (5) *kai*-partikkeli on mahdollisuutta ilmaiseva, ja lauseessa (6) *kai*-partikkeli on osa *totta kai* -fraasista. Kun haen sanoja korpuksista, en voi automaattisesti erottaa tutkimaani merkitystä toisista merkityksistä. Tämän takia minun on pakko tarkastella kaikkia haettuja sanoja niin ettei tule virheitä mahdollisuuden ilmausten käsittelyn prosessissa.

Esittelen ja vertailen eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöjä kaavioiden avulla. Kaavioissa kuvataan opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssejä, jotka on esitetty desimaalin tarkkuudella. En pyöristä sitä kokonaislukuun, koska jokin numero voi siten esittää 0 %, vaikka sen pitää olla todella pieni numero. Voin siis kirjoittaa esimerkiksi "<1 %", mutta se on huono tapa, jos kaaviossa esiintyy kaksi numeroa, jotka molemmat alle yksi prosentti, vaikka toinen on toista suurempi.

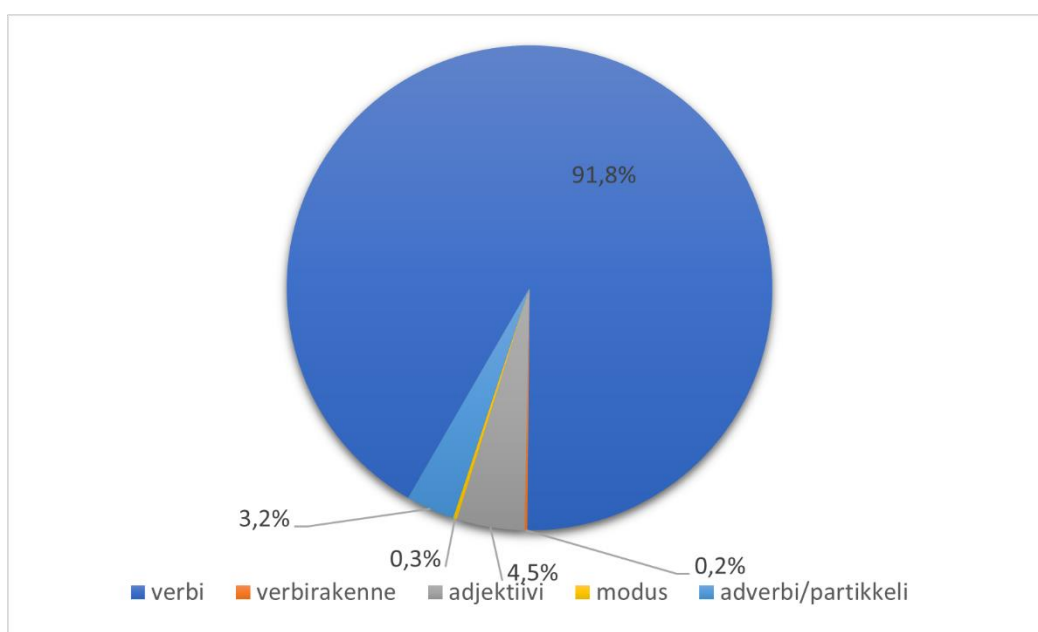
Tulokset-osassa (luku 5) ensin esittelen viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä erikseen ympyräkaavioiden avulla. Käytän ympyräkaavio, koska se näyttää kaikki osuudet selkeästi, vaikka osuus on hyvin pieni. Sitten esittelen viroa, venäjää ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöjen vertailua sarakekaavioista. Vertailen myös muualla kuin Virossa asuvien

venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämiä mahdollisuuden ilmauksia Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämiin mahdollisuuden ilmauksiin, jotta näen, vaikuttaako viron kieli heidän mahdollisuuden ilmausten käyttöönsä.

## 5 Tulokset: S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttö aineistossa

### 5.1 Venäjän ensikielenään puhuvat

ICLFI- ja LAS2-korpuksista on yhteensä 2 260 mahdollisuuden ilmausta, joita venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät. Niistä 2 075 on verbejä, neljä verbirakenteita, 102 adjektiiveja, kuusi moduksia, ja 73 on adverbeja tai partikkeleja. Kuvio 3 esittää näiden mahdollisuuden ilmausten frekvenssit ja osuudet kaikista venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämistä mahdollisuuden ilmauksista.



Kuvio 3. Venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssi

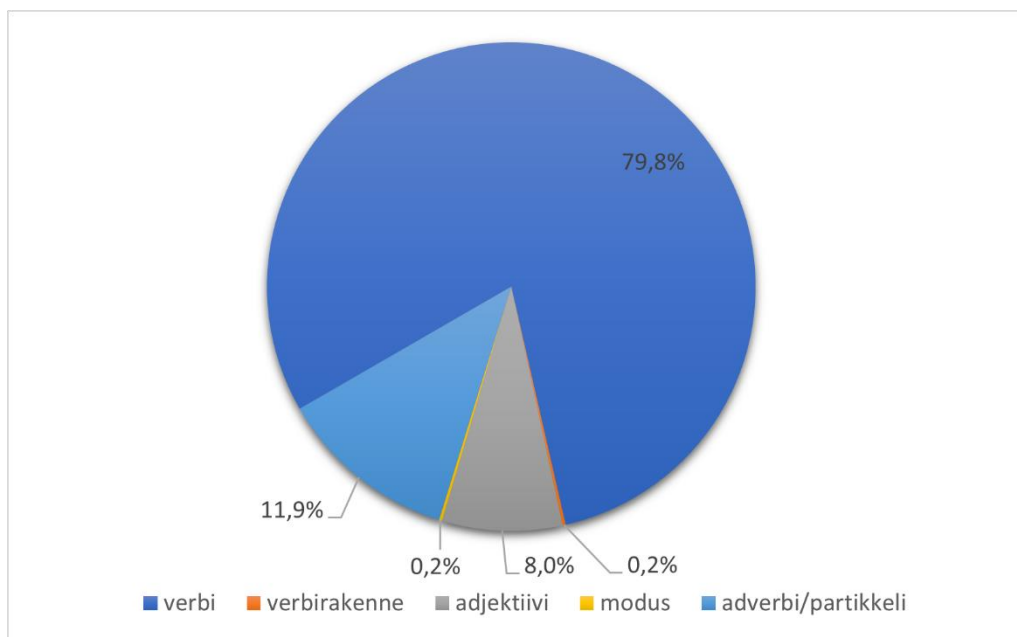
Suurin osa (91,8 %) venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämistä mahdollisuuden ilmauksista on verbejä (sininen osuus). Aineistoissa esiintyvistä 2 075:stä mahdollisuutta ilmaisevasta verbistä *voida*-verbiä käytetään 1 795 kertaa (86,5 %), ja muita verbejä käytetään yhteensä 280 kertaa (13,5 %). Seuraavaksi eniten on adjektiivin osuus (harmaa osuus), joka on 4,5 %. Adverbeja ja partikkeleja käytetään vain hieman harvemmin: niiden osuus (vaaleansininen) on 3,2 % venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöstä. Verbirakenteen ja moduksen käytöt ovat harvinaisia: modusten osuus (keltainen) on vain 0,3 % käytöstä ja verbirakenteiden osuus (oranssi) on vain 0,2 %.

Mielestäni *voida*-verbi on niin yleinen, koska venäjää ensikielenään S2-puhujilla on tapana käyttää vain yhtä mahdollisuutta ilmaisevan sana, koska venäjän kielessä on vain yksi modaaliverbi *мочь*. *мочь*-verbi vastaa suoraan suomen *voida*-verbiä, ja sen takia on ymmärrettävää, että verbejä, nimenomaan *voida*-verbiä, on käytetty paljon mahdollisuuden ilmauksena. Venäjän kielessä on samankaltaisia mahdollisuutta ilmaisevia adjektiiveja kuin suomen kielessä, ja sen takia mahdollisuutta ilmaisevien adjektiivien käytön frekvenssi ei ole pieni verbirakenteeseen ja modukseen verrattuna. Koska adjektiiveja ja adverbeja ei käytetä yleensä niin paljon lauseessa, ei ole yllättävää, että näiden mahdollisuuden ilmaisutyyppien käytön frekvenssit ovat paljon pienempiä. Verbirakenne on vähiten käytetty, koska venäjän kielessä mahdollisuutta ilmaisevia verbirakenteita ei esiinny. Modusta eli potentiaalimodusta ei käytetä paljonkaan, koska venäjän kielessä ei ole suomen kielen potentiaalimodusta. Venäjän kielessä konditionaali on mahdollisuuden ilmaisu, mutta suomen kielessä konditionaali ei ilmaise mahdollisuutta.

Koska Virossa asuu myös venäjää ensikielenään puhuvia opiskelijoita, tässä osassa venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat sisältävät sekä Virossa asuvia että muualla kuin Virossa asuvia S2-opiskelijoita, joiden ensikieli on venäjä. Luvussa 5.5 vertailen mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssejä Virossa ja muualla kuin Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden välillä, jotta voin nähdä, vaikuttaako viron kieli venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden suomen kielen mahdollisuuden ilmausten käyttöön.

## 5.2 Viron ensikielenään puhuvat

ICLFI- ja LAS2-korpuksista löysin yhteensä 1 018 viroa ensikielenä puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämää mahdollisuuden ilmausta: 812 verbiä, 2 verbirakennetta, 81 adjektiivia, 2 modusta, 121 adverbia tai partikkelia. Alhaalla kuviossa 4 näkyvät viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämien mahdollisuuden ilmaisujen frekvenssit ja eri tyyppisten ilmaisujen osuudet heidän kokonaiskäytöstään.



Kuvio 4. Viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssi

Viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöstä noin 79,8 % on verbejä (sininen osuus). Lisäksi viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät eri mahdollisuutta ilmaisevia verbejä. *Voida*-verbiä käytetään 488 kertaa, eli se on verbeistä käytetyin, mutta silti vain 60,1 % kokonaisesta verbin käytöstä. *Saada*-verbiä käytetään myös paljon, 174 kertaa (21,4 %). Kolmanneksi käytetyin mahdollisuutta ilmaiseva verbi on *osata*, jota on käytetty 52 kertaa (6,4 %). Myös verbejä *pystyä*, *ehtiä*, *jaksaa*, *viitsiä*, *saattaa*, ja *mahtaa* käytetään, ja ne muodostavat yhteensä 12,1 % kaikista modaaliverbin käytöstä. Viroa ensikielenä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät melko paljon mahdollisuutta ilmaisevia adverbeja tai partikkeleja, joiden osuus (vaaleansininen) on noin 11,9 %. Noin 8,0 % kaikista heidän mahdollisuuden ilmauksistaan on adjektiiveja (harmaa osuus). Sekä verbirakennetta (oranssi osuus) että modusta (keltainen osuus) käytetään vähän: kummankin osuus on 0,2 %. On ymmärrettävää, että modus käytetään vähän, koska viroa kielessä ei ole potentiaalia, eikä samaan aikaan suomen kielessä potentiaalia usein käytetä.

Viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden modaaliverbien käyttö ei ole kovin suurta venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden modaaliverbien käyttöön verrattuna. Toisin sanoen, koska verbiä käytetään jokaisessa lauseessa, ja muita sanaluokkia ei, tämä tulos ilmaisee, että viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät muita mahdollisuuden ilmaisuja odotettua enemmän. Syy, miksi viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät erilaisia mahdollisuutta ilmaisevia verbejä, voi olla se, että viroa kielessä on monia



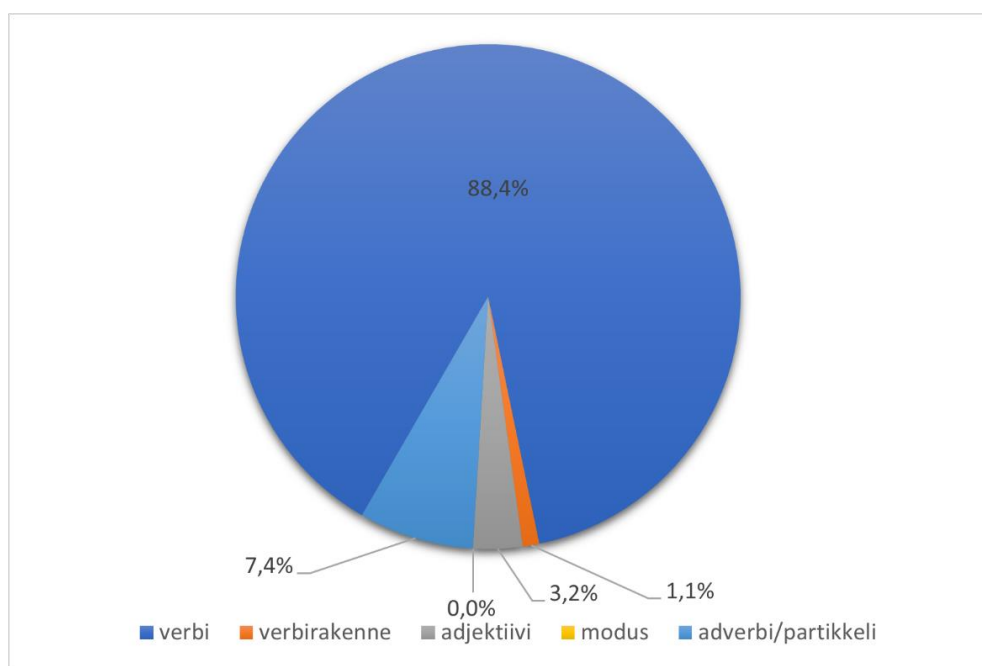
modaaliverbejä, jotka muistuttavat suomen kielessä esiintyviä verbejä. Esimerkiksi viroa modaaliverbi *saama* ja *võima* vastaavat *saada-* ja *voida-*verbejä suomen kielessä.

Osa syy, miksi viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät enemmän adverbeja tai partikkeleja kuin adjektiiveja, voi olla se, että aineistossa on enemmän viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämiä adverbeja kuin adjektiiveja. ICLFI-aineistosta en voinut hakea sanaluokalla, mutta LAS2-aineistossa on 558 adverbia ja 507 adjektiivia, joiden kirjoittajien ensikieli on viro. LAS2-aineistossa on 7 863 venäjää ensikielenään puhuvien opiskelijoiden kirjoittamaa adjektiivia ja 6 174 adverbia, ja siellä on 492 englantia ensikielenään puhuvien opiskelijoiden kirjoittamaa adjektiivia ja 384 adverbia. Se näyttää, että LAS2-aineistossa viroa ensikielenään puhuvien kirjoittamia adverbeja on enemmän kuin adjektiiveja, mutta venäjää ja englantia ensikielenään puhuvien kirjoittamia adjektiiveja on enemmän kuin adverbeja. Tämän takia mielestäni, jos aineistossa on enemmän viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoittamia adjektiiveja kuin adverbeja, niin kuin aineistossa muita ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoituksissa esiintyvät, kuviossa on mahdollista esittää isompaa adjektiivin frekvenssiä kuin adverbien frekvenssiä. Mutta kuvion perusteella adjektiiveja on kuitenkin runsaasti, ja koska virossa on suomen kieltä vastaavia adjektiiveja tai adjektiivirakenteita, on mahdollista, että viroa ensikielenään puhuvalla S2-opiskelijalla on tapana käyttää mahdollisuutta ilmaisevia adjektiiveja suomessa samankaltaisella tavalla kuin virossa. Esimerkiksi virossa adjektiivi *võimeline* voi muodostaa adjektiivirakenteen ”*on võimeline* + verbi infinitiivin muoto”, kun sitä vastoin suomessa adjektiivirakenne ”*on mahdollista* + verbin infinitiivin muoto” muodostuu *mahdollinen-*adjektiivista.

Virossa mahdollisuutta ilmaiseva verbirakenne näyttää samankaltaiselta kuin suomessa. Sen takia odotin, että viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät verbirakenteita enemmän kuin aineistossa kuvattu. Yksi syy siihen, että se on vähän käytetty, voi olla se, että viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät *voida-*verbin passiivimuotoa sen sijaan, että he käyttävät *on korjattavissa* -rakennetta. Esimerkiksi lause ”*Ovi on korjattavissa.*” voidaan kirjoittaa näin: ”*Ovi voidaan korjata.*” (VISK §1584). Tässä tilanteessa lauseen mahdollisuuden ilmaisu on *voida-*verbi, ei *on korjattavissa* -verbirakenne.

### 5.3 Englantia ensikielenään puhuvat

Korpuksen aineistoissa englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoittamat tekstejä ei ole paljon sen takia, että aineistossa ei ole heiltä paljon mahdollisuuden ilmauksia. LAS2- ja ICLFI-korpuksista löysin yhteensä 95 englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämää mahdollisuuden ilmausta: 84 verbiä, 1 verbirakenteen, 3 adjektiivia ja 7 adverbia tai partikkelia. Moduksen eli potentiaalin käyttöä ei esiinny englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoituksissa aineistoissa. Kuviossa 5 esitetään näiden mahdollisuuden ilmaisujen käytön frekvenssit ja eri ilmaisujen osuudet kaikista englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämistä mahdollisuuden ilmaisuista.



Kuvio 5. Englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssi

Englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksina eniten modaaliverbejä. Noin 88,4 % heidän käyttämistään mahdollisuuden ilmauksista on modaaliverbejä (sininen osuus). Näistä modaaliverbeistä *voida*-verbiä käytetään 75 kertaa, joka on 89,3 % kaikista englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden modaaliverbien käytöstä, ja muita verbejä käytetään vain 9 kertaa. Noin 3,2 % mahdollisuuden ilmauksista on adjektiiveja (harmaa osuus). Aineistossa englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämien mahdollisuutta ilmaisevan adjektiivin käytössä esiintyy vain *mahdollinen*-verbi. Englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmaisujen käytöstä noin 7,4 % on adverbeja (vaaleansininen). *Ehkä*-adverbia ja *kai*-partikkelia on käytetty tässä

kategoriassa, mutta *mahdollisesti*, *luultavasti*, ja *varmaan* eivät esiinny aineistossa mahdollisuuden ilmaisuina. Verbirakennetta on käytetty vain kerran, joka on 1,1 % kaikista mahdollisuuden ilmauksista. Aineistoista en löytänyt englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden moduksen käyttöä.

Syy, miksi *voida*-verbiä käytetään niin usein, voi olla se, että *can*-verbi ja sen imperfektimuotoa *could* on käytetty englannissa mahdollisuutta ilmaisevina modaaliverbeinä, ja *voida*-verbi on englannin kielen *can*-modaaliverbin suoraan käännös. Syy, miksi muita verbejä kuten *saada* ja *ehtiä* käytetään niin vähän, voi olla se, että englannin kielessä modaaliverbit eivät ole samaan aikaan konkreettisia verbejä, mutta suomen kielessä tällaisia verbejä ovat esimerkiksi verbit *saada* ja *osata* (ks. myös luku 3.1 & luku 4.2.1). Sen takia on mahdollista, että englantia ensikielenään puhuvilla S2-opiskelijoilla on tapana käyttää enemmän *voida*-verbiä, koska se on ainoa verbi, jolla ei ole konkreettista merkitystä.

Englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden ainoa *mahdollinen*-adjektiivin käyttö saattaa joutua siitä, että englannin kielessä käytetään paljon *It is possible to/that* -rakennetta, joka vastaa suomen kielessä *on mahdollista tehdä ~ on mahdollista, että* -rakennetta, kun englantia ensikielenään puhuvat ihmiset ilmaisevat mahdollisuutta. Tämä voi olla syy, miksi englannin ensikielinen S2-opiskelijat käyttävät vain *mahdollinen*-adjektiivia, eivät *sallittua*- tai *luultava*-adjektiivia.

*Ehkä* ja *kai* vastaavat englannin kielessä adverbeja *maybe* ja *perhaps*, ja molempia käytetään usein englannissa mahdollisuuden ilmauksina. Tämä voi olla syy, miksi englantia ensikielenä S2-puhujat käyttävät *ehkä*- ja *kai*-partikkeleja suomen kielessä. Lisäksi suurin osa teksteistä LAS2- ja ICLFI-aineistoista on akateemisia tekstejä sen takia, että S2-opiskelijoiden käyttämät sanojen tyypit voivat olla rajallisia. Vaikka ICLFI-aineistossa on S2-opiskelijoiden kirjoittamia päiväkirjatekstejä ja arvosteluja, nämä tekstit ovat kuitenkin kurssitehtäviä, ja niissä esiintyy vähän mahdollisuuden ilmauksia, joita usein käytetään puhekielessä. Tämä, eli muiden tekstityyppien puuttuminen, voi selittää, miksi muut adverbit eivät esiinny aineistossa.

Englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuutta ilmaisevien verbirakenteiden käyttö on vähäisempää kuin odotin, ja syy on mahdollisesti se, että englannin kielen verbirakenne ei vastaa suomen verbirakennetta samankaltaisesti kuin odotin. Syy on mahdollisesti se, että *it seems that* -verbirakenne voi vastata suomen kielessä *näyttää siltä, että* -verbirakennetta, joka en tutki tässä tutkimuksessa. Se voi johtua siitä, että englannin

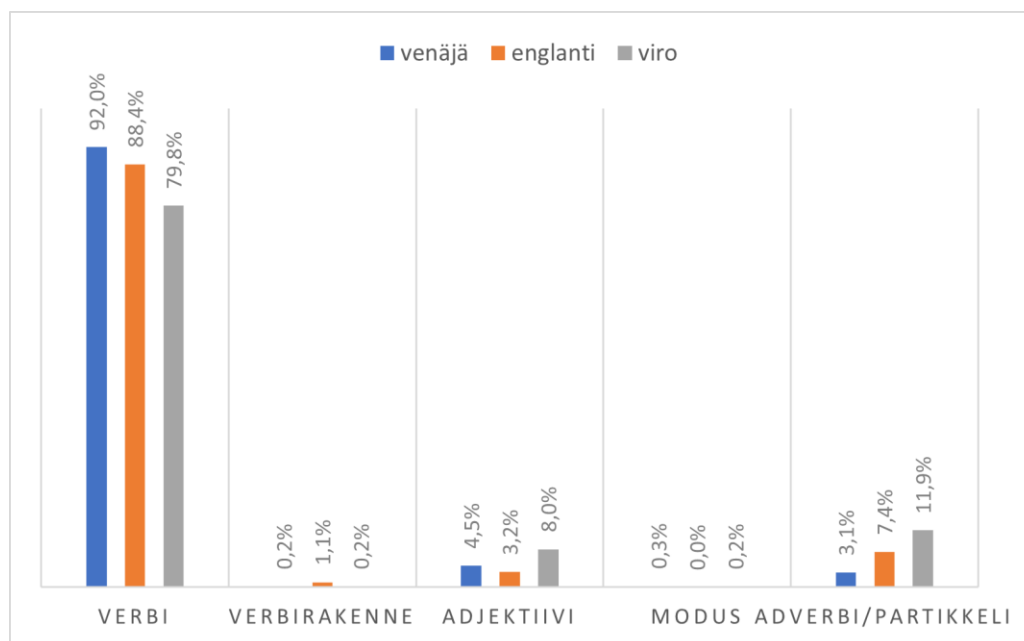
kielessä ei ole potentiaalia. Englannin mahdollisuutta ilmaiseva modus on subjunktiivi (ks. luku 3.4), ja sitä käytetään nykyään vähän englannin kielessä.

Kun aineistoissa ei ole paljon englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kirjoittamia sanoja, tulokseni perustuu pelkästään 95:en heidän käyttämäänsä mahdollisuutta ilmaisevaan sanaan tai rakenteen. Sen takia tämä tulos esittelee vain aineistossa esiintyvien englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä. Mutta on kuitenkin mahdollista, että se vastaa mahdollisuuden käyttöä yleisemmässä englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden ryhmässä.

#### 5.4 Eri ensikieliä puhuvien vertailut

Tässä kappaleessa esittelen S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön vertailuja. Kuviossa 6 havainnollistaa eri ensikielten ryhmiä ja näissä ryhmissä S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssejä. Tässä luvussa venäjää ensikielenään puhuvalla tarkoitetaan sellaista S2-opiskelijaa, joka ei asu Virossa, koska viron kieli voi vaikuttaa Virossa asuvan venäjää ensikielenään puhuvan S2-opiskelijan suomen kielen käyttöön.

Kuviossa 6 näkyy selkeästi, miten eri ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksia. Eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden ryhmät on merkitty eri väreillä: venäjän ryhmä on sininen, englannin ryhmä on oranssi, ja viron ryhmä on harmaa.



Kuvio 6. Vertailu eri ensikielisten S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä

Modaaliverbejä käytetään eniten venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden ryhmässä (92,0 %), sitten englantia ensikielenään puhuvien ryhmässä (88,4 %), ja vähiten viroa ensikielenään puhuvien ryhmässä (79,8 %). Verbirakenne on kaikissa ensikielten ryhmissä vähän käytetty. Englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käytön frekvenssi on näistä ensikielten ryhmistä isoin, noin 1,1 %. Toiseksi yleisintä verbirakenteiden käyttö on viroa ensikielenään puhuvilla, jonka osuus on noin 0,2 % (0,196 %). Vaikka kuviossa näyttää samalta, venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät verbirakennetta vähiten (0,188 %), mutta tämä frekvenssi ei ole paljon pienempi kuin viroa ensikielenään puhuvien opiskelijoiden käytön frekvenssi. Adjektiiveja viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden ryhmässä käytetään eniten (8,0 %), venäjää ensikielenään puhuvien ryhmässä toiseksi eniten (4,5 %), ja englantia ensikielenään puhuvien ryhmässä vähiten (3,2 %). Viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden adjektiivien käytön frekvenssi on melkein kaksinkertainen venäjää ensikielenään puhuvien frekvenssiin verrattuna, ja se on enemmän kuin kaksinkertainen englantia ensikielenään puhuvien frekvenssiin verrattuna. Moduksen käyttöä esiintyy kaikissa ensikielten ryhmissä vähän: venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden ryhmässä noin 0,3 %, englantia ensikielenään puhuvien ryhmässä 0 %, ja viroa ensikielenään puhuvien ryhmässä noin 0,2 %. Venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät adverbeja tai partikkeleja vähiten (3,1 %). Englantia ensikielenään puhuvien ryhmän käytön frekvenssi on 7,4 %, ja viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät niitä eniten (11,9 %). Ero on suuri englantia ja venäjää ensikielenään puhuviin S2-opiskelijoihin verrattuna.

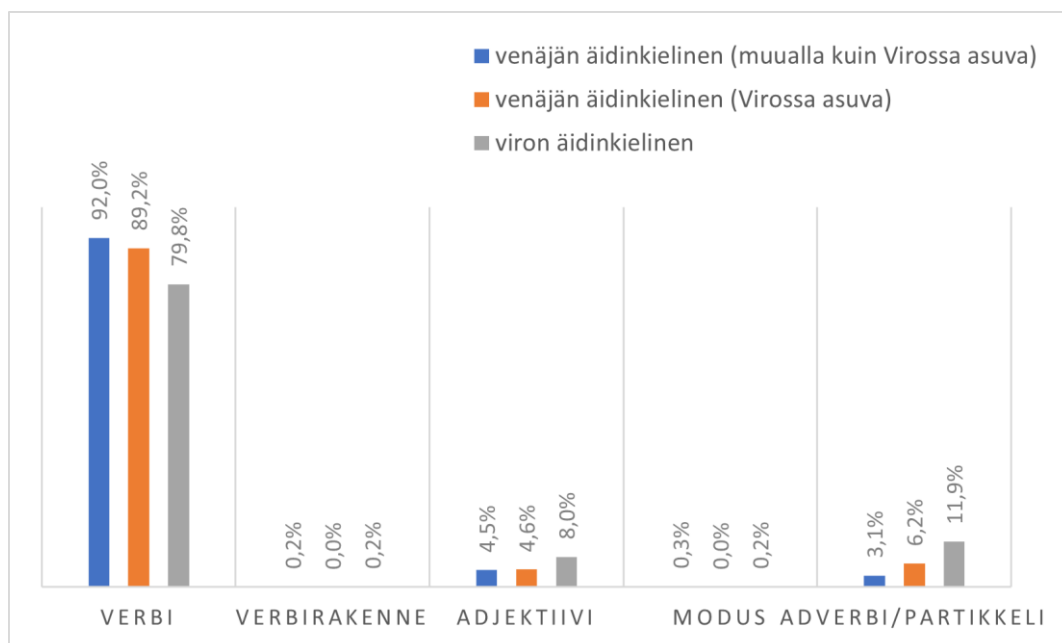
Tulos voi liittyä siihen, että en tiedä S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä heidän omissa ensikielissään. Vaikka virossa on suomea vastaava mahdollisuutta ilmaiseva adjektiivirakenne, sen käytön frekvenssi voi olla erilainen kuin sitä vastaava rakenne suomen kielessä. Esimerkiksi on mahdollista, että suomen kielessä käytetään enemmän mahdollisuutta ilmaisevaa adjektiivia kuin adverbia, ja viron kielessä käytetään vähemmän mahdollisuutta ilmaisevaa adjektiivia kuin adverbia. Tämä voi selittää, miksi tuloksessani viron ensikielten S2-opiskelijat käyttävät vähemmän adjektiivia kuin adverbia. Lisäksi kompleksisten dynaamisten systeemien teoria tulee esiin selittäen vertailuni tuloksia. Yksi mahdollisuus CDST:n perusteella voi olla se, että eri ensikielten vaikutus suomen kielen käyttöön ei aina ole sama. Esimerkiksi kaikissa näissä kolmessa ensikielessä on modaaliverbejä, mutta viron, venäjän, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuutta ilmaisevien modaaliverbien käytön frekvenssit eivät ole samoja. CDST:n mukaan kielen oppimisen prosessi on epäsäännöllinen, ja sen takia S2-opiskelijoiden ensikielet voivat vaikuttaa heidän kielen

käyttöön eri tavalla, ja on mahdollista, että ensikielten vaikutusta ei esiinny mahdollisuuden ilmausten käytössä. Tulokseni yksi muu mahdollisuus on se, että on muita muuttujia, jotka vaikuttavat S2-opiskelijoiden kielen käyttöön. CDST:n mukaan kielen oppimisen prosessi on arvaamaton, ja sen takia en voi tietää, onko muita muuttujia vai vain opiskelijan ensikieli, joka vaikuttaa hänen suomen kielen käyttöön. Mahdollisista muuttujista keskustelen myöhemmin luvussa 6.

Ivaska (2014) vertailee tutkimuksessaan mahdollisuuden käytön eroja S1- ja S2-opiskelijoiden välillä. Hänen tutkimuksensa mukaan S1- ja S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttö on laajasti samaa, mutta yksityiskohtaisesti erilaista. Hänen tutkimuksessaan S1-opiskelijat käyttävät eniten modaaliverbejä nimenomaan *voida*-verbiä ja sitten adjektiiveja, verbirakenteita, adverbeja, ja vähiten potentiaalia. S2-opiskelijoiden eniten käytetyt mahdollisuuden ilmaukset ovat myös modaaliverbejä ja seuraavat ovat adjektiiveja, mutta toisin kuin S1-opiskelijat, S2-opiskelijat käyttävät seuraavaksi eniten adverbeja, ja sitten verbirakenteita ja vähiten potentiaalia. Tutkimuksessani englantia ja viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön jakaumat ovat samankaltaisia: verbejä käytetään eniten, ja seuraavaksi eniten adverbeja, adjektiiveja, verbirakenteita ja potentiaalia. Tutkimuksessani englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät enemmän verbirakenteita kuin potentiaalia, ja viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden verbirakenteiden käytön frekvenssi on sama kuin potentiaalilla. Venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät myös eniten modaaliverbejä, mutta sitten adjektiiveja, adverbeja, potentiaalia, ja vähiten verbirakennetta. Tutkimuksessani kaikki viroa, venäjää ja englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät eniten verbejä, ja he käyttävät enemmän adjektiiveja kuin verbirakenteita, mikä vastaa S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön jakaumia Ivaskan tutkimuksessa (Ivaska 2014). Ivaskan tutkimuksessa esiintyvät jakaumat ovat kuitenkin erilaisia kuin tutkimuksessani viroa, venäjää ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön jakaumat. Ivaska esittelee tutkimuksessaan eri ensikieliä puhuvia S2-opiskelijoita yhtenä ryhmänä, mutta tutkimukseni osoittaa sitä, että mahdollisuuden ilmausten käytössä on eroja eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden ryhmien välillä.

## 5.5 Vertailu Virossa ja muualla kuin Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien välillä

Venäjän lisäksi myös Virossa asuu myös venäjää ensikielenään puhuvia ihmisiä. ICLFI-aineistosta löysin mahdollisuuden ilmauksia, joiden käyttäjät ovat Virossa asuvia S2-opiskelijoita. Vaikka heidän ensikielensä on venäjä, heidän viron kielen taitonsa voi vaikuttaa heidän mahdollisuuden ilmausten käyttöönsä. Sen takia tässä osassa vertailen Virossa asuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytön frekvenssiä muualla kuin Virossa asuvien S2-opiskelijoiden frekvenssiin.



Kuvio 7. Virossa ja muualla kuin Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien ja viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöjen vertailu

Kuviossa 7 esitetään Virossa ja muualla kuin Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöjen frekvenssejä. Tässä kuviossa on myös viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmaisujen käytön frekvenssejä, koska se voi näyttää, käyttävätkö Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvat opiskelijat mahdollisuuden ilmauksia samankaltaisesti kuin muualla kuin Virossa asuvat venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat, tai Viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat.

ICLFI-aineistossa on 130 Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden käyttämää mahdollisuuden ilmausta. Näistä ilmauksista verbiä on käytetty 116 kertaa (89,2%), adjektiivia on käytetty 6 kertaa (4,6%), ja adverbia tai partikkelia on käytetty 8 kertaa (6,2%). Kuviossa 7 näkyy, että Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden

modaaliverbien käytön frekvenssi on pienempi kuin muualla kuin Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien opiskelijoiden ryhmän frekvenssi, mutta on isompi kuin viron ryhmän frekvenssi. Näistä modaaliverbeistä virossa asuvat venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät eniten verbejä *voida* (71,6 %), ja sitten *saada* (9,5 %), *pystyä* (7,8 %), *ehtiä* (6,0 %), ja vähiten *saattaa*, *jaksaa*, ja *osata* (1,7 %). Virossa asuvat venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät vähemmän *voida*-verbiä kuin Venäjällä asuvat, mutta enemmän kuin viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat. Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden muiden verbien käytön frekvenssi on myös suurempi kuin Venäjällä asuvien, ja vähemmän kuin viroa ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden. Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden adjektiivien käytön frekvenssi (4,6 %) on melkein sama kuin muualla kuin Virossa asuvan ryhmän frekvenssi (4,5 %), mutta on pienempi kuin viroa ensikielenään puhuvien opiskelijoiden frekvenssi (8,0 %). Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien opiskelijoiden adverbien tai partikkelin frekvenssi (6,2 %) on kahdesti kuin muualla kuin Virossa asuvan ryhmän frekvenssi (3,1 %), mutta on vain puolet viroa ensikielenään puhuvien opiskelijoiden käytön frekvenssistä (11,9 %).

Nämä frekvenssit osoittavat, että viron kieli vaikuttaa Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön jollain tavalla. Tämän takia, kun vertailen S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä eri ensikielten välillä, en laske Virossa asuvien venäjää ensikielenään puhuvien opiskelijoiden käyttöä, koska se ei oikeasti ilmaise venäjää ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmaisujen käyttöä.



## 6 Pohdinta

Tutkimukseni tulokset esittelevät sitä, miten viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuutta ilmaisevia verbejä, verbirakenteita, adjektiiveja, ja adverbeja tai partikkeleja. Tuloksissani ei esiinny englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden potentiaalin käyttöä, mutta sen sijaan tuloksissani esiintyy venäjää ja viroa ensikielenään S2-opiskelijoiden potentiaalin käyttöä. Kaikkia kolmea ensikieltä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät eniten mahdollisuutta ilmaisevia modaaliverbejä, ja verbirakenteita ja modusta on käytetty vähän. Viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät enemmän adjektiiveja ja adverbeja kuin muita ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat. He myös käyttävät enemmän mahdollisuutta ilmaisevia adverbeja kuin adjektiiveja, vaikka muita ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat käyttävät enemmän adjektiiveja kuin adverbeja.

Suurin osa eri ensikieliä puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöistä vastaa mahdollisuuden ilmauksia heidän ensikielissään. Tulokseni näkyy, että osa S2-opiskelijoiden suomenkielisen mahdollisuuden ilmausten käytöstä liittyy ensikielissä esiintyviin mahdollisuuden ilmauksiin. Esimerkiksi englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät verbirakenteita enemmän kuin venäjää ja viroa ensikielenään puhuvat, koska englannin kielessä on samankaltaisia verbirakenteita kuin suomen kielessä, mutta muissa kielissä ei ole; kaikissa kolmessa kielessä ei ole potentiaalia, ja sen takia niiden ensikielisten S2-opiskelijoiden potentiaalin käytön frekvenssi on todella pieni. Mutta en voi selittää, miksi venäjän ensikielisten S2-opiskelijoiden verbien käytön frekvenssi on niin suuri, enkä voi selittää, miksi viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät enemmän adverbeja kuin muita ensikieliä puhuvat S2-opiskelijat. Tuloksistani käy myös ilmi, että Virossa asuvat venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät mahdollisuuden ilmauksia vähän erilaisesti kuin viroa ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat ja muualla kuin Virossa asuvat venäjää ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat. Sen takia tulokseni voi tarkoittaa, että osa S2-opiskelijoiden ensikielten mahdollisuuden ilmaisuista vaikuttaa heidän suomen kielen mahdollisuuden ilmausten valintoihinsa.

Aikaisemmin tämän tutkielman toisen kielen oppimisen teoriaosassa olen maininnut muuttajat, jotka voivat vaikuttaa toisen kielen oppimiseen (ks. luku 2.1). On mahdollista, että jotkin niistä muuttujista vaikuttavat tutkimukseni tuloksiin. Nämä muuttajat voi jakaa kahteen ryhmään samoihin kahteen ryhmään kuin teoriaosiossa: sisäisiin muuttujiin ja ulkoisiin muuttujiin.

Mielestäni mahdolliset sisäiset muuttajat, jotka voivat vaikuttaa tutkimukseni tuloksiin, ovat S2-opiskelijoiden suomen kielen taitotasot ja heidän muut puhumansa kielet. S2-opiskelija, jonka kielitaito on parempi, voi käyttää enemmän erilaisia sanoja ja kielenrakenteita. Eri kielen taitotasolla olevat opiskelijat voivat käyttää erilaisia mahdollisuuden ilmauksia. Haltian (2015) pro gradu -tutkielma keskittyi eri taitotasolla S2-opiskelijoiden modaaliverbien käyttöön. Hän vertaili eri suomen taitotasolla olevien S2-opiskelijoiden modaaliverbien käyttöjen frekvenssejä sekä taitotason sisällä että S2-opiskelijoiden taitotasojen välillä. Hänen tutkielmansa mukaan mitä korkeampi S2-opiskelijoiden suomen taitotaso on, sitä enemmän erilaisia modaaliverbejä ja vähemmän *voida*-verbiä he käyttävät (Haltia 2015). Tutkimuksessani S2-opiskelijoiden suomen taitotasot vaihtelevat A2:n ja C2:n välillä. Englannin ensikielisten S2-opiskelijoiden taitotasot ovat A2, B1, ja B2, ja viron ja venäjän ensikielisten S2-opiskelijoiden ryhmissä on myös C1- ja C2-tasoisia opiskelijoita. Koska englannin ensikielisten S2-opiskelijoiden taitotasot ovat keskimäärin matalampia kuin muiden ensikielisten S2-opiskelijoiden, se voi olla yksi syy, miksi englannin kielisten S2-opiskelijat käyttävät vähemmän mahdollisuutta ilmaisevia adjektiiveja ja adverbeja tai partikkeleja muita ensikieliä puhuviin S2-opiskelijoihin verrattuna. S2-opiskelijoiden puhumat muut kielet voivat olla toinen sisäinen muuttaja, joka vaikuttaa tutkimukseni tulokseen. Tulososassa puhuin Virossa ja muualla kuin Virossa asuvien venäjän ensikielten asuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöstä (ks. luku 5.4). En voi sulkea pois S2-opiskelijoiden puhumien muiden kielten vaikutuksia heidän suomen mahdollisuuden ilmausten käyttöönsä. Esimerkiksi tutkielmassani on viron ensikielisten opiskelijoita, jotka puhuvat myös saksaa ja englantia, ja nämä kielet voivat jonkin verran vaikuttaa heidän suomen kielen käyttöönsä.

Ulkoinen muuttaja, joka mielestäni mahdollisesti vaikuttaa tuloksiini, on S2-opiskelijoiden suomen kielen opettajien opetustyyli. Kerätyissä aineistoissa on itseoppineita S2-opiskelijoita ja myös perinteisesti kurssilla oppineita S2-opiskelijoita. Koska nämä S2-opiskelijat eivät olleet samalla kurssilla, heidän opettajansa ovat voineet opettaa erilaisella tavalla. Esimerkiksi jotkut opettajat keskittyvät enemmän kirjoittamiseen ja jotkut puhumiseen tai kuuntelemiseen. Lisäksi näiden S2-opiskelijoiden opetusmateriaalit ovat erilaisia. Englantia ensikielenään puhuvat S2-opiskelijat käyttävät Ahosen oppikirjaa *Kuulostaa hyvältä*, viron ensikielisten S2-opiskelijat käyttävät Kuuskin oppikirjaa *Suomi Selväksi*, ja venäjän ensikielisten S2-opiskelijat käyttävät enemmän Nuutisen oppikirjaa *Suomea suomeksi*, mutta jotkut opiskelijat käyttävät myös opettajien tekemiä monisteita. Näissä oppikirjoissa voidaan keskittyä erilaisiin kielitieteen osuuksiin, joten näitä oppikirjoja käyttäneillä S2-opiskelijoilla on tapana käyttää erityyppisiä

mahdollisuuden ilmauksia. Esimerkiksi jossakin oppikirjassa voidaan keskittyä modaaliverbeihin, ja jossakin toisessa voidaan keskittyä mahdollisuutta ilmaisevien adverbien käyttöön. Tämä voi myös liittyä tutkimukseni tuloksiin.

Yksi muu muuttuja, joka ei liity S2-opiskelijoiden kielen oppimiseen, voi myös vaikuttaa tutkimukseni tuloksiin. Tämä muuttuja on aineistoissa tekstien tyypit. Aineistoissa S2-opiskelijoiden tekstit ovat heidän kirjoittamia tehtäviä, esimerkiksi tentin vastauksia, esseitä ja tekstianalyyseja. Näissä kirjoitustehtävissä S2-opiskelijoiden kielen käyttö on formaalimpia, ja sen takia tavallisemmin puhekielessä käytettävät mahdollisuuden ilmaukset eivät usein esiinny aineistoissa. Aineistossa on päiväkirjatekstejä, jossa S2-opiskelijat voivat käyttää arkikielisiä mahdollisuuden ilmauksia, mutta päiväkirjatekstien määrä on kuitenkin pieni. Jos aineistoissa on myös S2-opiskelijoiden puhuttuja tekstejä, joissa he käyttävät arkikielisiä sanoja, on mahdollista, että tuloksissani esiintyy enemmän adverbien tai partikkelien mahdollisuuden ilmauksia kuten *ehkä* ja *varmaan*.

Minulla oli monia ongelmia tutkimukseni prosessissa. Nämä ongelmat liittyvät käyttämiini aineistoihin. Näistä ongelmista suurimmat ovat: englannin ensikielisten opiskelijoiden tekstien puute ja opiskelijoiden tekemät virheet aineistossa. Ennen kuin tein tämän tutkimuksen, mietin, että koska Isossa-Britanniassa, Kanadassa, ja Yhdysvalloissa on paljon S2-opiskelijoita, S2-opiskelijoiden tekstien kerääminen aineistosta ei voi olla ongelma. Mutta kun keräsin englannin ensikielisten S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmauksia sisältäviä tekstejä aineistoista, huomasin, että englannin ensikielisten S2-opiskelijoiden tekstejä on liian vähän. Olen aikaisemmin maininnut luvussa 4.1, että LAS2- ja ICLFI-aineistoissa on yli 200 000 venäjän ensikielisten S2-opiskelijoiden kirjoittamia sanoja ja melkein 300 000 viron ensikielisten S2-opiskelijoiden kirjoittamia sanoja, mutta englannin ensikielten S2-opiskelijoiden sanoja on alle 10 000. Kun kerättävät sanat tai rakenteet ovat mahdollisuuden ilmaukset, tämä määrä pienenee entisestään — ICLFI-korpuksessa englannin ensikielten S2-opiskelijoiden käyttämiä mahdollisuuden ilmauksia on vain 8. Vaikka LAS2-korpuksessa heidän käyttämänsä mahdollisuuden ilmausta on 87, joka on enemmän kuin ICLFI-korpuksessa, numero on vielä pieni viron ja venäjän ensikielten S2-opiskelijoihin verrattuna. Yhteensä englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmauksia on 95. Se riittää tutkimukseeni, mutta tämän takia tulos englannin ensikielten S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöstä ei ole yhtä luotettava kuin tulos viron ja venäjän ensikielten S2-opiskelijoiden käytöstä, koska löysin 1 018 viron ja 2 260 venäjän ensikielisten opiskelijoiden käyttämien mahdollisuuden ilmausta. Jos aineistoissa olisi

enemmän englantia ensikielenä puhuvien S2-opiskelijoiden tekstejä, olisi mahdollista saada enemmän tietoa näiden S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käytöstä, ja tulos voisi olla luotettavampi.

Toinen ongelma tutkimuksen prosessissa olivat S2-opiskelijoiden tekemät virheet. Tässä mainittu *virhe*-sana voi tarkoittaa sekä englannin kielen *error*-sanaa että *mistake*-sanaa. Näiden merkitykset ovat erilaisia toisen kielen oppimisessa. *Longman Dictionary of language teaching & applied linguistics*in mukaan *mistake* tarkoittaa opiskelijan tekemää virhettä, joka tulee opiskelijan huolimattomuudesta tai piittaamattomuudesta. Kun taas *error* tarkoittaa opiskelijan virhettä puutteellisen kielitiedon vuoksi. L2-opiskelijan tekemä virhe voi olla leksikaalinen, fonologinen, syntaktinen tai tulkinnallinen (Richards & Schmidt 2002: 201). Toisin sanoen *error* liittyy opiskelijan toisen kielen osaamiseen ja *mistake* liittyy opiskelijan suorittamiseen. Kun *virhe*-sana tarkoittaa *error*, se ei ole yleensä vakava. Opiskelijoiden virheistä opettaja voi nähdä opiskelijan etenemisen kielen oppimisessa ja päättää, mitä muuta L2-opiskelijan pitää vielä oppia (Burt 1975; Corder 1975). Esimerkiksi S2-opiskelija joskus tekee kielenkäytön virheitä. Tällainen virhe voi olla sijamuoto-virhe, esimerkiksi lause *minä täytyy nukkua* (oikea lause on *minun täytyy nukkua*), jossa opiskelija käyttää persoonapronominia nominatiivissa eikä genetiivissä. Tällainen lause on S2-opiskelijan erityisvälikieltä, jossa esiintyy hänen tekemiänsä virheitä. S2-opiskelijat käyttävät heidän oppijan kielissään omia piirteitä, ja joskus siellä on myös virheitä. Tällaisessa tilanteessa virhe on todella hyödyllistä tutkimukselleni. Esimerkiksi kun viron kielessä käytetään mahdollisuutta ilmaisevaa adjektiivirakennetta *on võimeline + verbi*, viron ensikielisillä S2-opiskelijoilla on tapana käyttää virheistä rakennetta ”on mahdollinen + verbi”, vaikka oikeassa muodossa käytetään *mahdollinen*-adverbin yksikön partitiivimuotoa. Tutkimuksessani en keskity eri ensikielisten S2-opiskelijoiden tekemiin virheisiin, vaikka tällaiset virheet opiskelijoiden välikielissä voivat osoittaa heidän mahdollisuuden käyttöönsä ja mahdollisia käyttötapojaan.

Vaikka virhe on hyvä toisen kielen oppimisen prosessissa, tutkimuksessani se on kuitenkin ongelma. Korpuksiin S2-opiskelijoiden tekstejä otetaan muokkaamatta. Tutkiessani tarkastelin, onko tietty verbi kuten *saada* tai *osata* modaaliverbi vai ilmaisevatko ne konkreettista merkitystä, kävin läpi tekstejä, jossa on mahdollisuuden ilmauksia. Kun he tekivät virheitä heidän käyttämässään välikielissä, oli vaikea päättää, mitä S2-opiskelijat haluavat ilmaista heidän tekstissään. Joskus S2-opiskelijat käyttävät vääriä rektioita tai sanoja modaaliverbien jälkeen, ja tässä tilanteessa teksti on vaikea ymmärtää. Alhaalla on kolme esimerkkilauseita:

(a) *Minä pidän hyvistä elokuvista jotka saavat tuntemaan jotakin.* (VE0052)

(b) *Sen jälkeen en pystynyt nukahtaa.* (VE0060)

(c) *Patu auttaa heidän, saada keikkoita,...* (EN009a)

Lauseissa (a) ja (b) esiintyy virheitä, jotka eivät vaikuta modaaliverbien merkityksiin. Lauseen (a) oikea muoto on ”Minä pidän hyvistä elokuvista, jotka saavat tuntemaan jotakin.” Lauseessa (a) on kirjoitusvirhe eli *spelling mistake* ”jorka”. Kieliopillinen virhe esiintyy lauseessa (b), jossa *nukahtaa*-sanan oikea muoto on *nukahtamaan* eli verbin *MA*-infinitiivin illatiivimuoto. Mutta lauseessa (c) on virhe, joka vaikuttaa modaaliverbin merkitykseen. Lauseessa (c) *saada*-verbin jälkeen S2-opiskelija kirjoitti ”keikkoita”, joka ei ole suomen kielessä oikea sana. En ollut varma, haluaako S2-opiskelija käyttää substantiivin *keikka* monikon partitiivimuotoa, vai ilmaista ”tehdä keikkaa” kirjoittamalla sanan ja muodon väärin. Tämä virhe vaikuttaa *saada*-verbin tarkoitukseen. Jos ”keikkoita” sanan tarkoitus on substantiivi *keikka*, *saada*-verbi on konkreettista merkitystä ilmaiseva verbi, joka ei ilmaise mahdollisuutta; jos ”keikkoita” sana on verbin *keikkua* tai *keikuttaa* väärin kirjoitettuna, *saada*-verbi on mahdollisuutta ilmaiseva modaaliverbi. Vaikka kumpikin mahdollisuus sopii tekstin merkitykseen, tässä tilanteessa mielestäni on mahdollisempaa, että ”keikkoittaa” sanaa on substantiivi, ja sen takia aineistoa kerätessäni en laskenut *saada*-verbi mukaan modaaliverbeihin.

Tutkimustani voi parantaa kahdella tavalla: 1) löytää enemmän englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden tekstejä, joissa esiintyy mahdollisuuden ilmauksia; 2) valita eri kieliä puhuvia S2-opiskelijoita, joiden puhumat muut kielet, tekstityypit, käyttämät oppikirjat, ja suomen kielen taitotasot ovat samoja. Koska aineistoissa tekstien määrä on kuitenkin rajoitettu, vastakohtaan kautta edellinen on haastavaa, ja jälkimmäisen toteuttamiseksi on vaikea löytää vertailupareja.

On mahdollista jatkaa tutkimustani kolmeen suuntaan: 1) vertailla mahdollisuuden käyttöä muiden ensikielisten S2-opiskelijoiden välillä; 2) vertailla muita suomen kielipiirteitä viron, venäjän, ja englannin ensikielisten S2-opiskelijoiden välillä; 3) tämän tutkimuksen soveltaminen S2-opettamisen alueella.

Ensimmäisessä suunnassa voin jatkaa tutkimalla esimerkiksi kiinan, japanin, ja saksan ensikielisten S2-opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöä. Voin nähdä, onko uuden tutkimuksen tulos samankaltainen kuin tämän tutkimuksen tulos. Tämän suunnan tutkimus voi ilmaista, ovatko tässä alkuperäisessä tutkimuksessa esiintyvät tulokset yleisesti sovellettavia eri ensikieliä puhuville S2-opiskelijoille; toisin sanoen, vaikuttavatko muut ensikieliset S2-

opiskelijoiden mahdollisuuden ilmausten käyttöön. Toisessa suunnassa voin jatkaa tutkimalla esimerkiksi viroa, venäjää, ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden pakollisuuden ilmausten käyttöä. Tämän suunnan tutkimus voi ilmaisee, ovatko tässä alkuperäisessä tutkimuksessa esiintyvät tulokset yleisesti sovellettavia eri kielen piirteiden käyttöihin, eli vaikuttavatko eri ensikielät myös S2-opiskelijoiden muiden kielen piirteiden käyttöihin kuten pakollisuuden ilmausten käyttöön tai passiivin käyttöön. Kolmannessa suunnassa voin tutkia, miten tämä alkuperäinen tutkimus voi auttaa suomen toisena kielenä -oppimista ja -opettamista. Tämän suunnan tutkimuksessa voin käyttää alkuperäisen tutkimuksen tulosten mukaisia opetustyyylejä, ja katson, miten viroa, venäjää ja englantia ensikielenään puhuvien S2-opiskelijoiden kielitaito kehittyy.

## Lähteet

- Algeo, J. 2010. *The origins and development of the English language* (6th ed.). Wadsworth Cengage Learning.
- Budiltseva, M. B. & Denisova, A. P. 2012. The means to express possibility and supposition in Spanish compared to the Russian language. *RUDN Journal Of Language Studies, Semiotics And Semantics*, (1), 69–79. Saatavissa: <http://journals.rudn.ru/semiotics-semantics/article/view/7435>
- Burt, M. K. 1975. Error Analysis in the Adult EFL Classroom. *TESOL Quarterly*, 9(1), 53–63. Saatavissa: <https://doi.org/10.2307/3586012>
- Cambridge Dictionary: possible. Cambridge University Press 2022. Viitattu 11.3.2022. Saatavissa: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/possible>
- Carter, R., McCarthy, M., Mark, G., O’Keeffe, A. 2016. *English Grammar Today: An A–Z of Spoken and Written Grammar*. Cambridge University Press.
- Cook, V. J. 2003. Introduction: The Changing L1 in the L2 User’s Mind. *Effects of the Second Language on the First*. 1–18. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. Saatavissa: <https://doi.org/10.21832/9781853596346-003>
- Corder, S. P. 1975. Error Analysis, Interlanguage and Second Language Acquisition. *Language Teaching & Linguistics: Abstracts*, 8(4), 201–218. Saatavissa: <https://doi.org/10.1017/S0261444800002822>
- De Bot, K. & Lowie, W. & Verspoor, M. 2007. A Dynamic Systems Theory approach to second language acquisition. *Bilingualism (Cambridge, England)*, 10(1), 7–21. Saatavissa: <https://doi.org/10.1017/S1366728906002732>
- De Bot, K. & Verspoor, M. & Lowie, W. 2005. Dynamic Systems Theory and Applied Linguistics: the ultimate “so what”? *International Journal of Applied Linguistics*, 15(1), 116–118. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/j.1473-4192.2005.0083b.x>
- Ellis, R. 2008. *The Study of Second Language Acquisition*. Second Edition. Oxford Press, Oxford.

- Erelt, M. & Metslang, H. 2017. Eesti keele süntaks. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Granger, S. 2015. Contrastive interlanguage analysis: A reappraisal. *International Journal of Learner Corpus Research*. 1(1). 7–24. Saatavissa: <https://doi.org/10.1075/ijlcr.1.1.01gra>.
- Haltia, H. 2015. Modaaliverbien käyttö oppijansuomessa Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasoilla A2–C2. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisen ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201503252010>
- Hiidenmaa, P. et al. 2005. Piste: lukion äidinkieli ja kirjallisuus. Otava.
- Ivaska, I. 2014. Mahdollisuuden ilmaiseminen S1-suomea ja edistynyttä S2-suomea erottavana piirteenä. *Lähivertailuja*, 24, 47–80. Saatavissa: <https://doi.org/10.5128/LV24.02>
- Jantunen, J. & Brunni, S., & Oulun yliopisto, suomen kielen oppiaine 2013. Kansainvälinen oppijansuomen korpus [tekstikorpus]. Kielipankki. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-20140730163>
- Jarvis, S. 2000. Methodological rigor in the study of transfer: Identifying L1 influence in the interlanguage lexicon. *Language Learning*, 50(2), 245–309. Saatavissa: <https://doi.org/10.1111/0023-8333.00118>
- Jarvis, S. 2010. Comparison-Based and Detection-Based Approaches to Transfer Research. *EUROSLA Yearbook: Annual Conference of the European Second Language Association*, 10(1), 169–192. Saatavissa: <https://doi.org/10.1075/eurosla.10.10jar>
- Jarvis, S. & Crossley, S. 2012. The Detection-Based Approach: An Overview. In *Approaching Language Transfer through Text Classification*, 1–33. *Multilingual Matters*. Saatavissa: <https://doi.org/10.21832/9781847696991-002>
- Jarvis, S. & Pavlenko, A. 2008. *Crosslinguistic influence in language and cognition*. Routledge. 61.
- Kaivapalu, A. 2005. Lähdekieli kielenoppimisen apuna. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2391-6>



- Kaivapalu, Annekatrin. 2013. Kielten järjestelmien vertailusta kieltenvälisen vaikutuksen tutkimukseen. Leena Kolehmainen, Matti Miestamo & Taru Nordlund (eds.), *Kielten vertailun metodiikka*. 293–323.
- Kielitoimiston sanakirja: saada. Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy. Viitattu 31.1.2022. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/saada>
- Lado, R. 1957. *Linguistics across Cultures: Applied linguistics for language teachers*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Latomaa, S. & Tuomela, V. 1993. Suomi toisena vai vieraana kielenä?. *Virittäjä*, 97(2), 238. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/virittaja/article/view/38582>
- Lightbown, P. & Spada, N. 2013. *How languages are learned (Fourth edition.)*. Oxford University Press.
- Lounela, M. 2006. Korpukset ja kielen tutkiminen. Viitattu 31.1.2022. Saatavissa: [https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit\\_artikkelit\\_ja\\_esitelmat/kielipakina\\_%282006\\_2009%29/korpukset\\_ja\\_kielen\\_tutkiminen](https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kielipakina_%282006_2009%29/korpukset_ja_kielen_tutkiminen)
- Lowie, W. 2012. *Dynamic Systems Theory Approaches to Second Language Acquisition*. Saatavissa: <https://doi.org/10.1002/9781405198431>.
- Odlin, T. 1989. *Language Transfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge University Press. Saatavissa: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139524537>
- Paducheva, E. V. 2016. *Модальность [Modality]*. Publishing House Nestor Historia.
- POPS. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus. Viitattu 31.1.2022. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Peters, P. 2013. *The Cambridge Dictionary of English Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ortega, L. 2009. *Understanding second language acquisition*. Hodder Education.
- Richards, J. C. & Schmidt, R. 2002. *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. Longman.

- Ringbom, H. 2007. Cross-linguistic similarity in foreign language learning. *Multilingual Matters*. Saatavissa: <https://doi.org/10.21832/9781853599361>
- Selinker, L. 1972. Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10, 209–241. Saatavissa: <http://dx.doi.org/10.1515/iral.1972.10.1-4.209>
- Selinker, L. 1992. *Rediscovering interlanguage*. Longman.
- Seregi, N. 2012. Äidinkielen vaikutus oppijansuomeen. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201208282269>
- Sharwood Smith, M. & Kellerman, E. 1986. *Crosslinguistic Influence in Second Language Acquisition: An Introduction*. 1–5. Crosslinguistic influence in second language acquisition. New York: Pergamon Institute of English
- Tieteen termipankki 31.1.2022: Kielitiede: kontrastiivinen kielitiede. (Tarkka osoite: [https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:kontrastiivinen\\_kielitiede](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:kontrastiivinen_kielitiede).)
- Turun yliopisto, kieli- ja käännöstieteiden laitos. 2012. Edistyneiden suomenoppijoiden korpus [tekstikorpus]. Kielipankki. Saatavilla: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-201407167>
- Ulkomaisia yliopistoja joissa voi opiskella suomea. n.d. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen-ja-kansainvalisyys/suomen-kielen-ja-kulttuurin-opinnot-ulkomaisissa-yliopistoissa/ulkomaisia-yliopistoja-joissa-voi-opiskella-suomea>
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoersio, viitattu 31.1.2022. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7
- Ziegler, D. 2019. Mood and Modality. *The Oxford Handbook of English Grammar*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198755104.013.37>